

AKADEMIN FÖR HÄLSA OCH ARBETSLIV
Avdelningen för socialt arbete och psykologi

Barnfattigdom

**En kvalitativ studie om socialsekreterares uppfattning och
deras förebyggande arbete**

Matilda Andersson & Monica Bodell

Ht 2012

Examensarbete

Kandidatnivå 15 hp

Sociologi

Socionomprogrammet

Handledare: Lena Widerlund

Examinator: Inger Linblad

Abstract

Child Poverty - A qualitative study about Social workers perception and their prevention

The study's purpose was to find out Social workers view on child poverty and how it affects children and prevention. For this, a qualitative methodology was used and six social workers were interviewed and a hermeneutic methodology was used in the interpretation. The results showed that social workers definition of child poverty was in line with Save the children and that children living with parents receiving income support or low income living in child poverty. According to the informants children ends up in exclusion because they do not have opportunities to get fashionable material things. They also mean that leisure activities are important not to fall outside the social arena. Prevention is more directed at the parents than the children and thereby they work indirectly with the children. The informants also believe that it is important that parents begin any employment to strength themselves, reinforcing the children's self-esteem. A stressful work environment turns out and this can lead to that the child's perspective easily falls in to the background when management of financial assistance.

Keywords: affects*, exclusion*, child*, poverty*, prevention*

Sammanfattning

Studiens syfte var att ta reda på socialsekreterares uppfattning om barnfattigdom och hur den påverkar barn samt det förebyggande arbetet. För detta användes en kvalitativ metod som genomfördes med intervjuer med sex socialsekreterare och tolkades med hjälp av hermeneutisk metod. Resultatet visade att socialsekreterarnas definition av barnfattigdom stämmer överens med Rädda Barnens och att barn som lever med föräldrar med försörjningsstöd eller har låg inkomststandard lever i barnfattigdom. Påverkan för barnen är utanförskap på grund av att de inte har möjligheter att få moderiktiga materiella ting enligt informanterna. De menar också att fritidsaktiviteter är viktiga för att inte hamna utanför den sociala arenan. Det förebyggande arbetet är mer riktat mot föräldrarna än barnen och därigenom arbetar de indirekt med barnen. Informanterna anser också att det är viktigt att föräldrarna börjar med någon sysselsättning för att stärka sig själva och därmed stärks också barnens självkänsla. En stressig arbetsmiljö visar sig och detta kan leda till att barnperspektivet lätt faller i skymundan vid handläggning av ekonomiskt bistånd.

Nyckelord: Barnfattigdom*, ekonomisk utsatthet*, påverkan*, förebyggande arbete*

Förord

Först och främst vill vi rikta ett stort tack till de socialsekreterare som engagerade sig och tog sig tid till att delta och intervjuas i vår studie. Tack för att ni delade med er av era kunskaper och kloka ord, utan er hade studien inte varit möjlig att genomföra! Vi vill också tacka vår handledare Lena Widerlund för vägledning genom arbete och god tillgänglighet trots det geografiska avståndet.

Innehållsförteckning

1 INLEDNING	1
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	1
1.3 KOPPLING TILL SOCIALT ARBETE	1
1.4 UPPSATSENS DISPOSITION	2
2 BAKGRUND	2
2.1 FATTIGDOM INTERNATIONELLT	2
2.2 BARNFATTIGDOMEN I SVERIGE	4
3 CENTRALA BEGREPP	4
3.1 BARN	5
3.2 BARNFATTIGDOM	5
3.3 ABSOLUT OCH RELATIV FATTIGDOM	5
3.4 EKONOMISKT BISTÅND	6
3.5 RIKTLINJER FRÅN SOCIALSTYRELSEN	6
4 TIDIGARE FORSKNING	7
4.1 DEFINITION AV BEGREPPET BARNFATTIGDOM	7
4.2 PÅVERKAN PÅ BARNEN	8
4.3 FÖREBYGGANDE ARBETE	12
5 TEORIER	13
5.1 EMPOWERMENT TEORIN	13
5.2 UTVECKLINGSEKOLOGISKA TEORIN	14
6 METOD	16
6.1 FÖRFÖRSTÅELSE	16
6.2 VETENSKAPSFILOSOFISKA UTGÅNGSPUNKTER	16
6.3 FORSKNINGSDSIGN	17
6.4 LITTERATUR OCH INFORMATIONSSÖKNING	18
6.5 URVAL AV INFORMANTER	18
6.6 INTERVJUERNA	18
6.7 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT VID ANALYS	19
6.8 UPPSATSENS TROVÄRDIGHET	20
6.8.1 VALIDITET, RELIABILITET OCH GENERALISERBARHET	20
6.8.2 TRIANGULERING	21
6.9 ETISKA STÄLLNINGSTAGANDEN	22
7 RESULTAT OCH ANALYS	23
7.1 SOCIALSEKRETERARNAS DEFINITION AV BARNFATTIGDOM	23
7.2 PÅVERKAN PÅ BARNEN	25
7.3 FÖREBYGGANDE ARBETE	28
8 DISKUSSION	35

8.1 AVSLUTANDE DISKUSSION OCH SAMMANFATTANDE ANALYS	35
8.2 METODDISKUSSION	37
8.3 FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING	38
REFERENSER	40
BILAGOR	43
BILAGA 1 - INTERVJUGUIDE	43
BILAGA 2 – INFORMATIONSBREV.....	44

1 Inledning

Sverige är ett av världens rikaste länder, men samtidigt som välståndet i landet ökat så har även barnfattigdomen och klyftorna mellan familjer ökat. De rikaste barnfamiljerna har fått det allt bättre medan de fattiga har fått allt sämre ekonomiska förutsättningar (Salonen, 2012). Under de senaste åren har det förts en livlig debatt i media om barnfattigdom. Vi har sett att siffror i Rädda Barnens rapport påvisar att barnfattigdomen ökar, medan en del politiker uttrycker att barnfattigdom är ett påhittat begrepp eller att någon absolut fattigdom inte finns i Sverige. Detta har väckt vårt intresse att ta reda på hur socialsekreterare arbetar mot barnfattigdom och hur barnen påverkas av att leva i en familjesituation med bristande ekonomiska resurser. En annan relevant fundering vi har är hur socialsekreterarna arbetar för att förebygga barnfattigdom när siffrorna visar att det sker en ökning.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med studien är att ta reda på socialsekreterarnas uppfattning om barnfattigdom. Studien fokuserar på innebörden av begreppet barnfattigdom, hur barn påverkas av att leva i fattigdom och på socialsekreterarnas förebyggande arbete mot barnfattigdom.

Hur definieras barnfattigdom bland de intervjuade socialsekreterarna?

Hur anser socialsekreterarna att bristen av ekonomiska resurser påverkar barn?

Hur arbetar de intervjuade socialsekreterarna för att förebygga barnfattigdom?

1.3 Koppling till socialt arbete

Det har som tidigare beskrivits förts en livlig debatt om barnfattigdom i olika medier i Sverige. Där framgår det att klyftorna mellan de fattigaste och de rikaste växer och att fler och fler barn lever i fattigdom i Sverige. Som blivande socionomer räknar vi med att möta dessa barn och deras familjer i vårt blivande yrke varför vi anser det viktigt att höja kunskapen om detta ämne och få ta del av socialsekreterarnas uppfattning. En förhoppning är också att denna studie medverkar till att starta processer omkring utveckling runt arbetet med barnfattigdom.

1.4 Uppsatsens disposition

Studien är indelad i 8 kapitel. Kapitel 1 innehåller inledning, syfte och frågeställningar samt ämnets koppling till socialt arbete. Kapitel två består av en bakgrundsbeskrivning av fattigdom och barnfattigdom, det börjar med en internationell beskrivning som sedan smalnas ner till fattigdom och barnfattigdom Sverige. I Kapitel 3 förklaras centrala begrepp för studien. Kapitel 4 behandlar tidigare forskning om ämnet och kapitel 5 beskriver de valda teorierna till studien. I Kapitel 6 förklaras metoden, hur studien genomförts. Kapitel 7 presenterar analys och resultat som vi kommit fram till genom intervjuerna av socialsekreterarna och de valda teorierna. Kapitel 8 innefattar en diskussion och sammanfattning av resultatet samt en diskussion om den valda metoden. Vidare presenteras förslag till fortsatt forskning inom ämnet. Avslutningsvis finns referenser och bilagor.

2 Bakgrund

Nedan kommer en bakgrundsbeskrivning att göras av hur fattigdomen ser ut i världen och i Sverige, samt hur den har utvecklats i Sverige och vilka konsekvenser den har för barnen.

2.1 Fattigdom internationellt

Barnkonventionen skapades 1989 och Sverige var bland de första länderna att ratificera den och är nu bunden att så långt det är möjligt följa den. Den bygger på fyra grundprinciper vilka betonar att ingen får diskrimineras, det vill säga att alla barn har samma rättigheter oberoende av hudfärg, kön eller religion. Den betonar också att beakta barns bästa och barns rätt till liv, inflytande, utveckling och rätten till att uttrycka sina åsikter. Några av artiklarna i Barnkonventionen är extra starkt kopplade till ekonomisk försörjning. De betonar att barnets bästa ska beaktas i alla beslut och att staten ska bistå med resurser för att föräldrarna ska kunna säkerställa barnets utveckling och uppfostran. Vidare ska varje barn ha rätt till en skälig levnadsstandard och att varje barn har rätt till fritid, vila och lek (Utrikesdepartementet, 2006).

UNICEFs arbete utgår från barnkonventionen och arbetar för barns rättigheter. Deras arbete ser ut på olika sätt beroende på vilken del av världen det handlar om. I fattigare länder och krigs-

och katastrofdrabbade länder kan det vara att arbeta för barns överlevnad med hjälp av vaccin, rent vatten, vätskeersättning, näringstillskott etcetera. En annan del innebär hjälp och vård till gravida kvinnor, på så sätt har fler barn möjlighet att överleva. UNICEF anser att utbildning är en viktig faktor för att ta sig ur fattigdom och arbetar därmed för barns rättighet att gå i skolan. De arbetar även för att skydda barn mot att utsättas för våld och övergrepp. Arbetet kan förutom direkta stödinsatser handla om förhandling med regering för att påverka lagstiftning, information och utbildning till myndigheter (UNICEF, <http://unicef.se/vad-vi-gor>). UNICEF rapporterar att 19 000 barn inte överlever sin femårsdag. Det är många barn som dör till följd av brist på näring och rent vatten. Sjukdomar så som malaria, polio, mässling och lunginflammation är sjukdomar som med hjälp av vaccin skulle kunna förebyggas och därmed rädda flera barns liv (UNICEF, <http://unicef.se/fakta/barns-overlevnad>).

Bellamy (2005) skriver att det finns ungefär 2,2 miljarder barn i världen och man har beräknat att ca 1 miljard av dessa barn lever i fattigdom. Man har även sett att ca 1,9 miljarder av de fattiga barnen finns i utvecklingsländerna, av dessa har 400 miljoner inte direkt tillgång till vatten, 270 miljoner barn har inte tillgång till hälso- och sjukvård och över 140 miljoner av barnen går inte i skolan. Hela 640 miljoner av barnen lever dessutom utan tillräckligt samhällsligt skydd. Det finns olika sätt att se på fattigdom, det vanligaste sättet är att räkna alla som lever på under 1 dollar per dag som fattiga. I rapporten *The State of the Worlds Children 2005* finns förslag på en definition för barnfattigdom:

“Children living in poverty experience deprivation of the material, spiritual and emotional resources needed to survive, develop and thrive, leaving them unable to enjoy their rights, achieve their full potential or participate as full and equal members of society”

(Carol Bellamy, 2005, s. 18).

Vidare förklarar Bellamy (2005) också att barn kan känna av fattigdomen trots att de inte berövas de grundläggande behoven på grund av fattigdom. Att barn inte har samma tillgångar och möjligheter som andra barn gör barn ledsna, oavsett om de lever i ett rikt eller fattigt land.

2.2 Barnfattigdomen i Sverige

Professorn och forskaren Tapio Salonen har på uppdrag av Rädda Barnen studerat och följt utvecklingen av barnfattigdom i Sverige sedan 2002. Rädda Barnens årsrapport 2010, *Barns ekonomiska utsatthet i Sverige*, baserad på statistik från 2008, visar att 220 000 barn levde i fattigdom det vill säga att 11,5% av Sveriges barn levde under utsatta ekonomiska förhållanden. Enligt Rädda Barnens årsrapport 2012, *Barns ekonomiska utsatthet*, levde 248 000 barn i fattigdom i Sverige, detta innebär en ökning med 28 000 barn mellan åren 2008 - 2009. Rapporten baseras på statistik från 2009 och utgår från två separata absoluta mått, låg inkomststandard och försörjningsstöd, för att mäta fattigdom (Salonen, 2010, 2012).

Vidare skriver Salonen (2010, 2012) att de som har det allra sämst ekonomiskt är familjer med utländsk bakgrund och ensamstående föräldrar. Barn i familjer med ensamstående förälder löper tre gånger så stor risk att hamna i barnfattigdom som barn med sammanboende föräldrar. Barn med utländsk bakgrund löper fem gånger så stor risk att hamna i barnfattigdom som barn med svensk bakgrund. Barn med utländsk bakgrund som lever tillsammans med en förälder drabbas en av två av barnfattigdom (Salonen, 2012).

Enligt årsrapporten *Barns ekonomiska utsatthet i Sverige* försämras barns fysiska och psykiska hälsa vid barnfattigdom. Barnens självförtroende och sociala utveckling hämmas vilket kan leda till utanförskap (Salonen, 2010). Detta beskriver även Harju (2008) i sin avhandling, hon skriver att även den svenska forskningen kommit fram till samma slutsatser som den internationella forskningen. Vilket innebär att låg inkomst kan ha negativ påverkan på barns hälsa och kognitiva utveckling. Barnen presterar sämre i skolan, har sämre självkontroll i jämförelse med andra barn med bättre levnadsnivå, har sämre självförtroende och sämre social utveckling. Barnen har även större risk att hamna i ekonomisk utsatthet som vuxna.

3 Centrala begrepp

Här klargörs olika begrepp som berörs i studien. Det börjar med en definition av begreppet barn, sedan beskrivs användandet av begreppet barnfattigdom. Därefter redogörs för två olika sätt att mäta fattigdom, detta för att ge en förståelse för olika sätt att se på fattigdom. Vidare följer en

förklaring av ekonomiskt bistånd och Socialstyrelsens riktlinjer som tar upp barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd.

3.1 Barn

I Socialtjänstlagen (2001:453) 1 kap 2§ och i FN:s Konvention om barnets rättigheter (Utrikesdepartementet, 2006) definieras barn som individ under 18 år, denna definition används i denna studie.

3.2 Barnfattigdom

I studien används begreppen fattigdom och barn i ekonomiskt utsatta familjer parallellt med begreppet barnfattigdom då innebörden är densamma.

3.3 Absolut och relativ fattigdom

Det finns olika sätt att mäta och se på fattigdom, de två vanligaste är absolut fattigdom och relativ fattigdom. Socialstyrelsen (2010) beskriver att absolut fattigdom innebär att man på grund av brist på ekonomiska resurser inte kan tillgodose de grundläggande behoven för en skälig levnadsnivå och hamnar då under fattigdomsstrecket. Fattigdomsstrecket utgår från socialbidragsnormen år 1985 men tar hänsyn till inflationen. Normen baseras på utgifter för en skälig levnadsnivå som bland annat mat, boende, kläder och hygien. Vidare förklarar den att med relativ fattigdom menas att man ser skillnader mellan fattiga i relation till övriga grupper i samhället. Om någon i Sverige har en inkomst som understiger 60 procent av medianinkomsten anses man som fattig ur ett relativt perspektiv. Medianinkomsten är den inkomst som ligger i mitten av inkomstnivån för innevånarna i ett land, det vill säga hälften har högre inkomst och hälften har mindre inkomst. Vid en definition av fattigdom som relativ är det den verkliga köpkraften som definierar fattigdom, denna kan variera från år till år.

Socialstyrelsen (2010) förklarar vidare att dessa två sätt att mäta fattigdom får olika resultat, då relativ fattigdom mäts utifrån inkomstskillnader och absolut fattigdom utifrån realinkomster. Genom att mäta fattigdom utifrån ett relativt perspektiv har den ökat då spridningen av inkomster mellan invånarna har blivit större, de med hög inkomst har fått störst ökning av

inkomster och låginkomsttagare har fått mindre eller ingen ökning av inkomster. Mäter man däremot utifrån ett absolut perspektiv har fattigdom minskat då realinkomsterna ökat. Ofta är det samma grupper som finns i de båda sätten att mäta fattigdom, främst ensamstående mödrar och nyanlända och utomeuropeiska invandrare. Även unga vuxna, studerande, barn och ungdomar återfinns bland dessa grupper. De menar att med det relativa begreppet är det svårt att göra jämförelser mellan både tid och länder då det inte tar hänsyn till levnadsstandarden utan enbart ser till spridningen av inkomster. Vad gäller det absoluta fattigdomsbegreppet är det svårt att avgöra vad som ska vara inräknat i normen för skälig levnadsnivå.

3.4 Ekonomiskt bistånd

I ekonomiskt bistånd ingår försörjningsstödet som beräknas utifrån riksnormen samt skäliga kostnader utanför riksnormen. I riksnormen ingår kostnader som är ungefär lika för alla till exempel mat, kläder och hygien. Kostnader som ligger utanför riksnormen, men som kan beräknas in i försörjningsstödet om kostnaden är skälig, är boendet. Utanför försörjningsstödet kan det finnas behov av andra varor eller tjänster för att uppnå en skälig levnadsnivå, till exempel tandvård, hälso- och sjukvårds kostnader, medicin, glasögon och utrustning till hemmet. Detta bistånd är individuellt behovsprövat (Socialstyrelsen, 2003b).

3.5 Riktlinjer från Socialstyrelsen

Socialstyrelsen (2003a) skriver att politiker och chefer behöver ta ansvar och skapa bra förutsättningar för att barnperspektivet integreras i arbetet och att barnen uppmärksammas i handläggningen. Samarbete med andra myndigheter är en viktig del för att få ut föräldrarna i arbete, vilket är en central del i barnperspektivet. Genom att föräldrar kommer ut i arbete gynnar detta i sin tur barnen. När en familj utreds för ekonomiskt bistånd är det föräldrarnas ekonomiska situation som utreds, det är även viktigt att se hur detta påverkar barnen i familjen speciellt vid långvarigt behov av bistånd. Det är också viktigt att socialsekreterarna informerar barnfamiljer om aktiviteter som finns under skolloven till exempel badresor, läger och koloniverksamhet.

4 Tidigare forskning

I följande kapitel redogörs för tidigare forskning som är relevant för studien. Forskningen presenteras genom våra teman som är definition av begreppet fattigdom, påverkan på barnen och förebyggande arbete.

4.1 Definition av begreppet barnfattigdom

I Socialdepartementets (Ds 2004:41) rapport används olika mått för att mäta fattigdom. Det första är EU:s internationella relativa mått. Det andra måttet ser till hur stor andel barn som lever i familjer som någon gång under ett år uppburit försörjningsstöd. Det tredje måttet mäter hur många barn som bor i 20 % av de hushåll med lägst inkomst kombinerat med att de saknar kontantmarginal, vilket innebär att man på en vecka ska kunna uppbära 14 000 kr för oförutsedda utgifter. Halleröd (2010) nämner också han olika mått att mäta fattigdom, men anser att det inte går att mäta utifrån ett specifikt mått utan det är individuellt från familj till familj. Att vara fattig innebär att vara utestängd från materiella och sociala arenor som för de flesta är självklarheter, man har färre möjligheter jämfört med majoriteten i samhället. Halleröd refererar också till forskaren och nobelpristagaren Amartya Sen som under flera år forskat om fattigdom. Han anser att fattigdom är när man inte har tillgång till grundläggande behov såsom mat, god hälsa och boende, men att det också kan innebära att man utestängs från det sociala livet i samhället.

I Salonens (2012) rapport används två definitioner på fattigdom, den ena är de familjer som är berättigad försörjningsstöd. Den andra definitionen är låg inkomststandard, den beräknas utifrån familjens disponibla inkomster och normen anpassas efter familjesammansättningen. Om en familjs årsinkomst ligger under den beräknade normen anses man leva med låg inkomststandard. Likaså skriver Andersson (2012) att fattigdom kan mätas utifrån olika mått bland annat är ett mått att vara beroende av försörjningsstöd och ett annat är låg inkomststandard. Hon skriver också att det är hushållets ekonomi som avgör om ett barn är fattigt eller inte och det innebär att det finns fler fattiga barn än det finns fattiga hushåll. Vidare beskriver Andersson en studie av 5-14 åringar som gjorts i Portugal av Bastos, Fernandes och Passos, där de studerat barnfattigdom baserat på hur familjens levnadsförhållande är, hälsa, boende, utbildning och social integration utifrån familjens inkomster och utifrån barndeprivation. Måtten förknippas med varandra men är

inte överlappande. Studien visar att de flesta barnen som lever i depriverade omständigheter också lever i inkomstfattigdom men detta betyder inte att alla fattiga barn är depriverade.

4.2 Påverkan på barnen

Harju och Thorød (2011) skriver om hur barn påverkas av att leva i ekonomiskt utsatta familjer och att det främst leder till begränsade möjligheter att delta socialt och materiellt. Ett annat mönster som framkom var att barnens oro för mat, kläder och skola fanns där dagligen. Harju och Thorød (2011) beskriver också att kläder är för många barn en symbol för att visa vem man är och ett sätt att bli en del av en grupp. Men kläder är inte bara viktigt ur det symboliska och integrerande värdet, utan det är även behovet av att överhuvudtaget ha de kläder som behövs. För vissa är det svårt att få nya kläder när de växt ur de gamla eller de gamla är utslitna. Att ha ”fel” kläder kan göra att barn blir mobbade och inte får delta, vilket leder till utanförskap. Likaså skriver Andersson (2012) och refererar till forskaren Tess Ridges studie från Storbritannien att kläder är en viktig symbol hos framförallt barn i tonåren. Hon menar att vänskapen kan riskeras om man inte har samma möjlighet att kunna handla kläder och skor och följa med i modet då kläder är starka symboler för tillhörighet. Som följd till att inte kunna ha den tillhörigheten kan konsekvenser som mobbning och social isolering förekomma. Näsman (2012) tar även upp att finkläder ofta saknas bland barnen i familjer med begränsade ekonomiska möjligheter. I normen för bistånd ingår vardagskläder och det kan då vara svårt att ha sig råd att köpa kläder för finare tillfällen till barnen. Med finare tillfällen menar hon till exempel skolavslutningar, konfirmation, bröllop och begravningar. Harju (2008) förklarar att föräldrarna ofta försöker prioritera barnen just för att de ska kunna få samma saker som andra barn så långt det går. Trots detta har föräldrarna svårt att få råd till exempelvis de senaste klädtrenderna.

En annan viktig del som är begränsad i ekonomisk utsatta familjer är mat. Ingen av barnen i studierna som Harju och Thorød (2011) baserar sin rapport på upplever svält, men de upplever att kylskåpen kan vara tomt i slutet av månaden utan möjlighet att fylla på det. De kan då tvingas äta bröd och vara utan en varm måltid för att det helt enkelt inte finns möjlighet att köpa mer mat. Detta blir även problematiskt vid skolutflykter då de förväntas ha med sig matsäck med restriktioner på vad de får ta med. Rapporterna påvisar att barnen ibland köper detta för sina

egna pengar, men att de ibland inte har någon matsäck med då de inte har råd med mat för utflykten.

Harju (2008) förklarar att barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer har vissa begränsningar till möjligheter att delta i kostnadskrävande fritidsaktiviteter. Barnen i undersökningen uttryckte att de känner skam och rädsla för att inte passa in bland de andra barnen. Näsman (2012) uttrycker att fritidsaktiviteter är viktiga, dels för att ha en meningsfull sysselsättning efter skolan men också för att umgås med jämnåriga på fritiden. Näsman har i tidigare forskning sett att detta är något som ofta barn i ekonomiskt utsatta familjer saknar. Något hon också tar upp är att familjen är viktig för dessa barn och många önskar att de kunde göra en semesterresa tillsammans. Andersson skriver (2012) att Tess Ridge även funnit samma samband mellan barnfattigdom och fritidsaktiviteter. Ridge menar att barn är bekymrad och gärna vill delta i fritidsaktiviteter men att de inte kan på grund av föräldrarnas ekonomiska utsatthet. De har inte råd med att till exempel gå till badhuset och bada, gå på bio eller att delta i det sportutbud som finns. Det skulle enligt Ridge vara för dyrt för barnen att bara ta sig till aktiviteten. I Socialdepartementet (Ds 2004:41) skriver Jonsson och Östberg att barn i ekonomiskt utsatta familjer mer sällan ägnar sig åt fritidsaktiviteter än andra barn, samt att de i mindre utsträckning umgås med vänner både i och utanför hemmet.

Att leva i fattigdom kan bidra till andra ogynnsamma konsekvenser för individen såsom ohälsa, låg självkänsla, mindre deltagande i sociala sammanhang och sämre förmåga att ta initiativ för att förbättra sin situation. Barnen som växer upp i dessa förhållanden blir drabbade dels av att leva i fattigdom som barn men också genom ökad risk att fortsätta leva i fattigdom som vuxen (Socialstyrelsen, 2010).

I SOU (2001:55) framkommer att det finns skillnader på vanor som påverkar hälsan mellan olika samhällsklasser. Barn i högre tjänstemannafamiljer lever sundare då de i större grad äter frukost och lunch, ägnar sig åt träning och aktiviteter samt att de röker i mindre utsträckning. Barn som oroar sig för familjens ekonomiska situation skattar sig lägre i fråga om psykisk hälsa såsom psykosomatiska besvär, koncentrationssvårigheter och nedstämdhet. Även de som inte hade möjlighet att delta i sociala aktiviteter som bio och konsert hade sämre skattad hälsa. I

Socialdepartementet (Ds 2004:41) framgår att det är vanligare att barn i ekonomiskt utsatta familjer har besvär med huvudvärk, magont eller svårigheter att somna, jämfört med andra barn.

Andersson skriver (2012) om en studie gjord av Lundström och Wiklund, som bygger på nordamerikansk forskning, att barns kognitiva utveckling och bristen på materiella resurser kan ha en direkt koppling. Vidare skriver Andersson (2012) om brittisk och nordamerikansk forskning, gjord av Elisabeth Backe-Hansen, som beskriver att barns kognitiva utveckling påverkas av barnfattigdom där bristen på stimulans och kommunikation är stor. Det framkommer också att barn till ensamstående mödrar som till exempel inte har orken eller råd att stimulera barnen genom aktiviteter i vardagen inte utvecklar sin kognitiva förmåga. Andersson (2012) refererar till Rahn och Chassé som i en tysk artikel skriver att riskerna med att leva i barnfattigdom kan uppmärksammas genom att titta på barns levnadsförhållanden ur olika synvinklar. Där framkommer att ha vänner kan vara ett skydd för barn som lider av ekonomisk brist, vännerna kan stimulera till bättre självkänsla och kognitiv förmåga samt en förbättring av det sociala beteendet. I artikeln understryks också vikten av att främja barns kamratskap och fritidsmiljöer inom socialt arbete för att inte hamna i utanförskap eller i destruktiva miljöer.

I skolan förekommer ibland utgifter för skolresa eller skoldisco, detta är kostnader som barn i ekonomiskt utsatta familjer kan ha svårt att ha råd med. Barnen kan få frågor från andra barn om varför de inte är med, men barnen själva känner sig utanför då de inte haft möjlighet att delta (Harju, 2008).

Andersson skriver (2012) att Lundström och Wiklund i sin studie ser barnfattigdomens konsekvenser hos familjer med försörjningsstöd. Den visar att det finns ett starkt samband mellan fattigdom och låg utbildning och att låg utbildning hos föräldrarna ger en ökad risk att få sämre skolresultat för barnen. Den stress och eventuellt ökade konflikter som låg ekonomisk standard ger föräldrarna gör att barnen påverkas indirekt och ger dåliga skolresultat och betyg. Detta beskrivs också i Socialstyrelsen (2010). Barn med högutbildade föräldrar får i större utsträckning hjälp och stöd för att prestera bra i skolan, detta är en viktig del för att barnen själva ska bli högutbildade som vuxna. Man har sett att barn i familjer med återkommande ekonomiskt bistånd ofta har lägre grundskolebetyg än andra barn. "Skolmisslyckanden" ses som en

riskfaktor för barnen. De barn som går ut med låga eller ofullständiga betyg i nionde klass har stor risk att hamna i bland annat bidragsberoende, missbruk, kriminalitet och tidigt föräldraskap. Barn som växt upp i barnfattigdom har större risk att sedan själva hamna i fattigdom som vuxna. I SOU (2001:55) förklaras att barnens hemförhållande, föräldrarnas utbildning och ekonomi kan påverka barnens prestationer i skolan samt val av utbildning senare i livet. Socialdepartementet (Ds 2004:41) visar att barn i familjer som uppstår försörjningsstöd har ökad risk att själva vara i behov av bidrag som vuxen. Sambandet syns främst hos de barn vars familjer har fler riskfaktorer så som problem i skolan och kriminalitet. I rapporten refereras till Corcoran som kommer fram till att de flesta barn i USA tar sig som vuxna ur fattigdomen. Samtidigt påpekas att risken är större att hamna i fattigdom som vuxen om man växt upp under fattiga förhållanden jämfört med barn som fått de grundläggande behoven tillgodosedda under uppväxten. Den amerikanska forskningen har även kommit fram till att det finns andra faktorer än fattigdom under uppväxten som spelar in om man blir fattig som vuxen.

Harju och Thorød (2011) beskriver att barnen i ekonomiskt utsatta familjer tar på sig ett ansvar som andra barn kanske inte gör. Barnen lever i familjer med begränsad ekonomi och detta gör att barnen i vissa fall måste prioritera och betala med sina egna pengar. De tar också på sig ansvaret att ibland betala för grundläggande behov som mat. De låter bli att fråga föräldrarna om pengar till aktiviteter för att de vet att de inte har råd samtidigt som de skyddar sina föräldrar mot att behöva neka dem. Barnen anpassar sig också till begränsningarna de har på grund av familjens ekonomi. Likaså beskriver Andersson (2012) och refererar till Tess Ridge att barnen känner stort ansvar gentemot föräldrarna och ekonomin. Barnen vill gärna delta i olika fritidsaktiviteter men de vet att föräldrarna inte har råd och bryr sig därför inte om att fråga. Hon beskriver också att barnen ser det som ett dilemma att kunna behålla kontakten med sina vänner då de inte kan bjuda hem vännerna för det är för dyrt.

Harju (2008) skriver att barn i ekonomiskt utsatta familjer i tidig ålder blir medvetna om ekonomin inom familjen. De har ofta förståelse för familjens ekonomiska situation, dock uppstår ibland irritation, besvikelse och tjat. Barnen lär sig olika strategier för att klara av att leva med små ekonomiska resurser, man kan tolka det som att barnen lär sig bli fattiga. Men man ser också att barnen lär sig att inta ett problemlösande och kreativt förhållningssätt och att de utifrån sin situation lär sig värdet i pengar och saker, samt planering av sin ekonomi.

4.3 Förebyggande arbete

Halleröd (2010) förklarar att utifrån forskning ser man att ett arbete är en grundläggande del för att undvika fattigdom. Han menar också att ett arbete inte enbart ger inkomster utan även social integration och möjlighet att ha kontrollen över sin vardag.

Harju och Thorød (2011) anser att nätverket som barnen har runt sig är av stor betydelse för hur barnen upplever sin situation. De förklarar att vänner och övrig familj kan underlätta i form av hjälp med pengar, mat och upplevelser. Likaså beskriver Andersson (2012) och refererar till Lundström och Wiklund att de i sin forskning har setts att barn som lever i familjer med fattigdom där det förekommer resursbrister där kan resurser i närmiljön, skolan och fritidsmiljön väga upp. De menar vidare att barn som växer upp i familjer som levt under lång tid med försörjningsstöd och med besparingar inom den egna kommunen kan få negativa effekter på barnen. Vidare beskriver de att inom social barnvårdsforskning är det stort fokus på om barn i fattiga familjer fått insatser från socialtjänsten eller om de varit placerade utanför sitt hem för att förklara hur det kommer sig att en del barn "klara" sig och andra inte. I studier av Elisabeth Backe-Hansen baserade på forskning från framförallt Storbritannien och Nordamerika skriver Andersson (2012) att ett gott samarbete mellan föräldrar och barn med mycket värme och struktur på ett sätt som är positivt för barnen så kan föräldrarna bidra till att barnen skyddas från de negativa verkningarna som barnfattigdom kan ge. Vidare skriver Andersson (2012) att den brittiske forskaren Tess Ridge menar att när familjer lever på försörjningsstöd måste det även uppmärksammas på politisk väg och göra det lättare för barnen att få vara med i kompisgänget och i fritidsverksamheter.

Andersson (2012) refererar till Mona Sandbaek som menar att det inte räcker med att ge föräldrarna stöd för att indirekt hjälpa barnen. Det är av stor vikt att se barnen och lyssna till barnen och deras behov utan att barn och föräldrar kommer i konflikt med varandra. Det är också viktigt att barnen inte får ta eller tar för stort ansvar i det hela. Det betonas också att barnperspektivet ska beaktas vid handläggning av försörjningsstöd vilket de ofta inte gör, barnen blir ett med familjen och lyfts inte fram.

Näsman (2012) förklarar att handläggare av försörjningsstöd ofta känner stress vilket försvårar ett bra bemötande och lyhördhet gentemot klienterna. Något som framkom i studien var att

handläggare med många ärenden var mer restriktiva i sin bedömning. Även kulturen på arbetsplatsen påverkade, det kan ge hög status att vara restriktiv i sin bedömning, medan de som inte är lika restriktiva kan ses som slösaktiga.

5 Teorier

Nedan görs en sammanfattning av de teorier som används i analysen av det empiriska materialet.

5.1 Empowerment teorin

Grunden till empowerment växte under 1960-talet fram i USA i den sociala aktivistideologin och idéerna om hjälp till självhjälp introducerades under 1970-talet (Swärd och Starrin, 2007).

Askheim (2007) beskriver att empowerment kan betyda styrka och kraft men kan också förknippas med makt, men ordet kopplas oftast ihop med något som är stärkande och positivt. Empowerment kan beskrivas som att ge makt åt människor som samhället anser som för svaga för att förändra och ta kontroll över sina liv. Omständigheter kring människan och samhället har skapats av människan och är därför förändringsbart vilket är viktigt att förmedla till individen för att denne skall bli medveten om vad som råder för individen. En viktig del i empowerment är också att förmedla att man inte är ensam utan det finns andra människor med liknande problem, detta kan inspirera individen till handling.

Swärd och Starrin (2007) skriver att inom socialt arbete ses empowerment som både en teori och som en metod. Begreppet sammankopplas ofta med socialt stöd, självförtroende, kompetens och egenkontroll. Inom socialt arbete innebär empowerment att göra människor som anses svaga i samhället och saknar makt starkare. Detta med hjälp av ökad kunskap så de kan styra och vinna kontroll över sina liv. Det går ut på att få människan att börja tänka i andra banor om sig själv, det innebär att de måste tänka att de har en förmåga, handlingskraft och känner sig betydelsefulla.

Askheim och Starrin (2007) menar att begreppet empowerment är ett svårdefinierat begrepp. Begreppet används i många sammanhang och har olika betydelse vid olika kontexter. Adams

(2003) för ett liknande resonemang att empowerment har många olika betydelser och inte en klar överensstämmelse med metoder inom socialt arbete, likväl kan den användas tillsammans med samtliga metoder. Swärd och Starrin (2007) för även de samma resonemang där empowerment ses som någonting bra och något att kämpa för. De beskriver innebörden i "empower" med dels att ge auktoritet eller makt och att ge tillåtelse eller möjlighet. Att aktivt ta kontroll över sitt liv är ett centralt begrepp, enskilt eller i grupp.

En inspiratör inom empowerment är pedagogen Paulo Freire, han menar att människor kan agera annorlunda och skapa andra möjligheter om de har intresse för och kunskap att se ekonomiska, intellektuella och kulturella orsaker till förtryck. Han beskriver att de som är förtryckta inte bara förtrycks av andra utan är även sina egna förtryckare. För att ta sig ur förtrycket är enligt Freire ett medvetandegörande och en dialog viktiga aspekter. Han menar att när människan blir medveten om sitt förtryck och hur livet ser ut så föds det en styrka att förändra det (Askheim, 2007).

5.2 Utvecklingsekologiska teorin

I Andersson (2002) beskrivs utvecklingsekologisk teori som är grundad av den amerikanske forskaren Urie Bronfenbrenner 1979. Han beskriver mänsklig utveckling och såg behovet av att studerade människan i sin vardagsmiljö istället för på laboratorier. Enligt utvecklingsekologisk teori samspelar individen med olika omgivningsfaktorer och dessa faktorer samspelar med individen. Med detta menar Bronfenbrenner att utveckling sker i ett sammanhang där helheten i sammanhang i uppväxt och utveckling betonas. När fokus ligger på omgivningen menar han att omgivningen gestaltas som oföränderlig och det förbises att individen är aktiv och påverkar sin omgivning. Bronfenbrenner menar att under hela individens liv så sker en interaktion med föränderliga faktorer i individens omgivning. Interaktionen mellan individ och omgivning ser olika ut beroende på klass, kön, ålder, kultur och etnicitet. Teorin har mest använts i forskning när det gäller barn men då utveckling är något som pågår under hela livet kan den användas under hela livsloppet. Även Levin och Lindén (2006) tar upp Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori. De förklarar att hans teori bygger på att utveckling är ett ömsesidigt samspel mellan människan och omgivningen som sker under hela livstiden, det är alltså ett större

sammanhang än att enbart handla om individen. Detta bygger på den upplevelse individen har av omgivningen samt att individen är med och formar sin omgivning.

Andersson (2002) beskriver Bronfenbrenners ekologiska modell med hjälp av koncentriska cirklar som omsluter och integrerar med varandra där individen befinner sig i centrum. Han använder sig av fyra analysnivåer i den utvecklingsekologiska modellen för att förklara individens utveckling, mikro, meso, exo och makronivå. Vidare beskriver Andersson de fyra nivåerna där barnet och dess närmiljö är i centrum, vilken kallas mikronivå. Närmiljön kan bestå av bland annat familj, skola, dagis, kamrater och fritidsmiljö och i denna nivå sker interaktionen mellan barnet och närmiljön. På mesonivå sker en interaktion mellan närmiljöerna, det är av stor vikt för individen att denna interaktion sker på ett positivt sätt för att individen skall utvecklas fördelaktigt. Nästa nivå kallas exonivå och individen har inte någon direkt koppling till den här miljön, men den påverkar ändå individens utvecklingsmöjligheter, det kan till exempel vara föräldrarnas arbetsplats, lokal politik, skolans organisation eller kommunala resurser så som socialtjänsten. Vidare så integrerar dessa nivåer med det som händer på makronivå det vill säga värderingar, normer och samhällsförhållanden. Dessa cirklar, förklarar Levin och Lindén (2006) som "ryska dockor". Det betyder att de olika cirkarna/nivåerna hela tiden påverkar och integrerar med varandra. De förklarar vidare om de olika nivåerna som ju större sammanhang som interagerar med varandra. Det börjar på mikronivå med barnens samspel med familj, vänner och förskolepersonal. Sedan på mesonivå samspelar barnets olika "samspelepartners" från mikronivån, alltså föräldrarnas samspel med förskolepersonalen. I nästa nivå, exonivån, samspelar de i mesonivån med förhållanden som de inte kan påverka, som beslut inom kommunen och föräldrars arbeten. Till sist hamnar man på makronivån där de tidigare nivåerna interagerar med förhållanden, värderingar och normer i samhället samt lagar och förordningar. De menar att utvecklingsekologiska teorin, genom att titta på samspelet mellan och med barnets omgivning kan få en bild över ett visst barns situation.

Andersson (2002) skriver att Bronfenbrenner hävdar att utvecklingsteorin behöver kompletteras med andra teorier för att få en klarare bild av individen. Han har kommit fram till att det är individens livsstil, förväntningar och resurser som förklarar förutsättningarna för olika individer inte vilken social grupp man tillhör, vilken familj man kommer ifrån eller vilket kön eller

etnicitet man har. Han anser dock att det behövs mer forskning i denna fråga. Bronfenbrenner menar att det som är intressant att undersöka med hjälp av utvecklingsekologin är de sociala förhållanden som finns bortom en individs familj.

6 Metod

I denna del redogörs för vår förförståelse som ligger till grund för tolkningen och som därigenom har påverkat studien. Vidare beskrivs studiens metodologiska förfarande, där val av metod redogörs. Därefter beskrivs hur litteratur och informationssökning gått tillväga. Sedan följer urvalet av informanter och förfarandet vid insamling av empirin. Därefter redogörs för analysförfarande och uppsatsens trovärdighet diskuteras. Vidare förs en diskussion om studiens etiska ställningstaganden.

6.1 Förförståelse

Förförståelsen är utgångspunkten för tolkningen av empirin (Larsson, 2005). Denna studie grundade sig på den kunskap vi fått genom socionomutbildningen där vi läst om de olika lagarna som används inom Socialtjänsten. De lagar vi tänkte på i första hand var Socialtjänstlagen (SFS 2001:453) och Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (SFS 1993:387). Barnets bästa ska beaktas (1 kap 2 § i socialtjänstlagen, 6 a § i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade) och barnet ska vara delaktig i beslut som rör denne med beaktande av dess ålder och mognad (3 kap 5 § i socialtjänstlagen) är några av de paragrafer vi ansåg viktiga för att ha barnperspektivet med i handläggning av försörjningsstöd. Vi har även följt debatten om barnfattigdom i media och sett att den ger konsekvenser för barn som kan hamna i utanförskap och må psykiskt och fysiskt dåligt. Vi har även fått bilden genom media att klyftorna mellan de rika och de fattiga ökar i Sverige.

6.2 Vetenskapsfilosofiska utgångspunkter

De vetenskapliga perspektiven som avsågs att vägleda oss i studien var hermeneutiskt och fenomenologiskt perspektiv. Inom fenomenologin ligger intresset i att förstå den intervjuades individuella upplevelse av ett visst ämne, därför har det vid intervjutillfället försökt bortses från förförståelsen och fokus legat på den intervjuades perspektiv (jmf. Olsson och Sörensen, 2007).

Hermeneutiken syftar till att tolka meningen i en text. De transkriberade intervjuerna tolkades som texter, vi bortsåg från själva intervjutillfället och fokuserade på själva texten (jmf. Kvale och Brinkmann, 2009). För att få en djupare förståelse av texten växlades det mellan helheten och delarna i texten (jmf. Olsson och Sörensen, 2007). Under studiens gång har en medvetenhet om vår förförståelse funnits med, vilket är av stor betydelse vid tolkningen av texten (jmf. Larsson, 2005). Genom att kombinera hermeneutiskt och fenomenologiskt perspektiv gavs rika beskrivningar och förklaringar som blev en bra grund till den hermeneutiska tolkningen av materialet (jmf. Larsson, 2005).

6.3 Forskningsdesign

Utifrån studiens syfte och forskningsfrågor var en kvalitativ forskningsansats given för att få svar på frågorna om barnfattigdom. Därefter gjordes intervjuer med socialsekreterare på ekonomienheten om hur de anser att fattigdom påverkar barnen samt hur socialsekreterarna arbetar för att förebygga barnfattigdom. Kvalitativ metod syftar till att försöka förstå den intervjuades personliga upplevelser, tankar och känslor genom dennes egna beskrivningar (Larsson, 2005). Valet av intervjupersoner var av stor betydelse för vilken kvalitet det blev på intervjuerna. Intervjupersonerna i studien var värtaliga och kunde ge relevanta och utförliga svar, de var även kunniga inom det aktuella området (jmf. Kvale och Brinkmann, 2009). Intervjuguiden (Bil.1) i denna studie var halvstrukturerad och avgränsad med fokus på de aktuella temana (jmf. Kvale och Brinkmann, 2009). Öppna följdfrågor har använts till varje tema, detta menar Larsson (2005) gör att intervjupersonerna fått möjlighet att berätta relativt fritt samtidigt som möjligheten att ställa följdfrågor fanns.

I studien har en abduktiv strategi använts vilket är en kombination mellan induktiv och deduktiv strategi (jmf. Larsson och Goldberg, 2008). Informanterna uppmanades att beskriva och tala fritt om sina tankar och erfarenheter av ämnet, detta användes sedan som utgångspunkt i studien. Studien styrdes även av vår förförståelse och de valda teorierna. Teorierna låg även till grund för några frågeställningar under intervjuerna. Samband och olikheter sågs mellan informanternas svar, tidigare forskning och teorierna, vilket redovisades i resultat och analysavsnittet (jmf. Larsson och Goldberg, 2008).

6.4 Litteratur och informationssökning

När forskningsämne valts började litteratursökning efter relevant tidigare forskning för att få en bild av kunskapsläget och för att hitta de betydande forskarna inom ämnet (jmf. Larsson, 2005). Den tidigare forskning som låg till grund för studien var inhämtad från betydande forskare och sakkunniga inom ämnet. Utländsk forskning valdes i stor utsträckning bort på grund av att studien bygger på barnfattigdom i Sverige och kan vara svår att likställa med till exempel barnfattigdom i Afrika. Vid litteratursökning användes databaserna: ERIC, LIBRIS, Social services abstract och Swepub. Sökningen kompletterades med sökning på google samt granskning av referenser i avhandlingar och rapporter. Sökord som användes i olika kombinationer var: affect*, barnfattigdom*, child*, childhood*, empowerment*, förebyggande arbete*, poverty*, socialt arbete*, social work*, Sverige*, Sweden*.

6.5 Urval av informanter

Till studien intervjuades sex socialsekreterare som arbetar på socialtjänstens ekonomienhet i en mellanstor kommun och dagligen kommer i kontakt med familjer i ekonomiskt utsatta situationer. En av studiens författare kom i kontakt med enheten under sin praktik. Chefen för ekonomienheten kontaktades och informerades om studien och för att finna socialsekreterare som kunde delta i studien. Detta för att chefen känner sina medarbetare och kunde ge relevanta tips på vilka i personalgruppen som skulle passa att delta i studien. De intervjupersoner som deltog i studien var kunniga och värtaliga, vilket Kvale och Brinkmann (2009) beskriver är en fördel vid intervjuer. Socialsekreterarna som intervjuades var alla kvinnor mellan 24 och 51 år gamla. Att endast kvinnor intervjuades var på grund av att det endast arbetar kvinnor på ekonomienheten. Den med minst anställningsår som socialsekreterare har arbetat 6 månader och den som arbetat längst 28 år.

6.6 Intervjuerna

När vi hade fått kontaktuppgifter till de socialsekreterare som ville delta i studien skickades ett informationsbrev (Bil. 2) till dessa. I brevet fanns syftet med studien och frågeställningarna samt information om hur intervjuerna skulle gå till. Ett förtydligande av konfidentialiteten och frivilligheten i deltagandet fanns också med.

En av uppsatsförfattarna besökte socialtjänstens kontor och bokade tid med fyra av socialsekreterarna, resterande två socialsekreterare bokades tid med över mail och telefon. Intervjuguiden mailades eller delades ut till socialsekreterarna innan intervjutillfället då de efterfrågade detta så de kunde förbereda sig.

Fem av intervjuerna genomfördes på socialsekreterarnas kontor och en intervju genomfördes över telefon. Båda författarna deltog på fem intervjuer på den sjätte intervjun deltog endast en av författarna på grund av sjukdom. Varje intervjutillfälle varade mellan 30 och 40 minuter och inleddes med att återigen klargöra konfidentialiteten. En av uppsatsförfattarna ansvarade för intervju och den andra reflekterade, detta turades vi om med. På det sättet kunde en av oss fokusera på själva intervjun medan den andra kunde reflektera över vad som sades och hade möjlighet till följdfrågor.

Intervjuerna spelades in med hjälp av två mobiltelefoner, för att säkerställa inspelningen. Vid inspelning av intervjuer har man möjlighet att gå tillbaka för att lyssna igen och få en så korrekt bild som möjligt, detta gör att rika citat kan användas från intervjuerna (jmf. Larsson, 2009:100). Genom att intervjuerna spelades in fanns möjligheter att helt koncentrera sig på intervjun, intervjupersonen och ämnet vilket gjort att det funnits möjligheter att lyssna på intervjuerna flera gånger (jmf. Kvale och Brinkmann, 2009).

Båda studiens författare har haft tillgång till alla inspelningar av intervjuerna. Inspelningarna från intervjuerna transkriberades direkt efter intervjuerna, detta för att ha intervjutillfället färskt i minnet. Ett samtal går inte helt att omvandla till text vilket vi var medvetna om och tog hänsyn till. Samtal är en interaktion mellan människor vilken är svår att fånga i en text. Vid transkribering av intervjuerna till text går till exempel kroppsspråk och ansiktsuttryck förlorad (jmf. Kvale och Brinkmann, 2009).

6.7 Tillvägagångssätt vid analys

Analysen påbörjades redan efter några intervjuer då intervjuernas genomförande diskuterades och det reflekterades runt det som sagts och över upplevelser och känslor som uppstod under intervjutillfället. Tidigt sågs samband, likheter och olikheter mellan informationen vi fått genom intervjuerna.

Analysen utgick från en hermeneutisk meningstolkning av empirin, vilket innebar att delar tolkades för att få fram en helhet (jmf. Kvale och Brinkmann, 2009). För denna studie innebar det att intervjuerna först lästes igenom och tolkades i sin helhet. Sedan tolkades de utifrån de valda temana och med hjälp av teorier och tidigare forskning sammanställdes det till en helhet. Temana som studien tolkades och analyserades i från utformades från frågeställningarna. För att underlätta arbetet med analysen meningskodades det insamlade materialet genom olika kategorier som bestod av våra teman (jmf. Kvale och Brinkmann, 2009). Varje forskningsfråga och tema gavs en gemensam färg som sedan användes för att markera vad i den tidigare forskningen som besvarade respektive forskningsfråga.

Efter transkriberingen av intervjuerna lästes dessa igenom i sin helhet och sedan kodades texten med samma färgskala som den tidigare forskningen, på så sätt analyserades delarna. Till analysen sågs både likheter och olikheter mellan de intervjuades svar och tidigare forskning. Dessa moment har gjorts av båda författarna sedan fördes det som framkom ihop, detta för att säkerställa att allt kommit med. Till analysen togs citat ut som ansågs spegla det informanterna sagt på ett bra sätt. I analysen nämndes inga namn på informanterna då det inte hade någon betydelse för resultatet. Däremot angavs om det var en eller flera som angett likvärdiga svar.

6.8 Uppsatsens trovärdighet

Nedan redogörs för studiens validitet, reliabilitet och generaliserbarhet. Även olika trianguleringsstrategier som används för att öka trovärdigheten i studien presenteras.

6.8.1 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet

Under intervjun kontrollerades och ifrågasattes informanternas svar genom följdfrågor och sammanfattningar, detta för att säkerställa att svaren tolkades på rätt sätt. Intervjuguiden som användes vid intervjuerna var väl genomtänkt och strukturerad vilket gjorde att frågorna som ställdes under intervjuerna bidrog till svar som besvarade våra frågeställningar. Detta gjordes för att få hög validitet i studien, vilket innebar att säkerställa att studien undersökte det som avsågs (jmf. Elofsson, 2005, jmf. Kvale och Brinkmann, 2009). En av författarna kände informanterna

sedan tidigare och personkemin var bra redan från början. Detta bidrog till att informanterna talade öppet och gav rika svar på frågorna. Svaren från informanterna kunde bli olika beroende på kemin mellan intervjuaren och informanten, ju bättre personkemi desto rikare svar. Vid kvalitativ forskning kan det enligt Kvale och Brinkmann (2009) kan det vara svårt att generalisera. Detta för att med andra informanter i studien skulle svaren kunna se annorlunda ut, även vid en eventuell andra intervju med nuvarande informanter skulle svaren kunna skilja sig från svaren i den första intervjun. Det beror på att människor är olika och föränderliga. Eftersom varje situation är unik är det svårt med både reliabiliteten och generaliserbarheten, vilka man kan ifrågasätta i alla kvalitativa studier (jmf. Kvale och Brinkmann, 2009). Begreppet reliabilitet avser att en studie ska kunna upprepas och nå samma resultat och inte störas av plats, tid och intervjuare (Elofsson, 2005). Genom att författare kan ha olika förförståelse och förkunskaper om ämnet kan tolkningen av intervjuerna bli olika. Redogörandet för studiens förförståelse har presenterats då den låg till grund för studien och därmed kan ha inverkat på resultatet (jmf. Kvale och Brinkmann, 2009). En första tolkning av materialet genomfördes separat av författarna vilket bidrog till att tolkningarna kontrollerades och diskuterades med varandra. För att ytterligare stärka validiteten intogs ett kritiskt förhållningssätt under processen, vi motiverade även våra val och redovisade tillvägagångssättet på ett tydligt sätt (jmf. Kvale och Brinkmann, 2009).

6.8.2 Triangulering

För att säkerställa trovärdigheten i studien har olika trianguleringsformer använts. Båda författarna har varit delaktiga i intervjuerna samt analysen. Resultaten av intervjuerna analyserades först på varsitt håll innan de analyserade tillsammans för att säkerställa att all relevant information kommit med. I studien har även de relevanta resultaten av intervjuerna analyserats med hjälp av två olika teorier, empowerment teorin och utvecklingsekologisk teori. Studien utgick från två vetenskapsfilosofiska utgångspunkter, hermeneutisk- och fenomenologiskutgångspunkt, vilket innebar att studien kombinerades av dessa två positioner. Därmed har det i studien utförts undersökartriangulering, teoritriangulering och triangulering av vetenskapliga utgångspunkter (jmf. Larsson, 2005).

6.9 Etiska ställningstaganden

Denna studie utgick ifrån vetenskapsrådets forskningsetiska principer inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning (Vetenskapsrådet, 2007). Principerna hade som syfte att ge normer avseende förhållandet mellan deltagarna och författarna i studien för att skydda både individen och forskningskravet. Som studiens författare har det i studien tagits hänsyn till och tänkts på att inte skada, förödmjuka eller på annat sätt kränka de deltagande i studien. I studien togs det stor hänsyn till individskyddskravet som delas in i fyra huvudkrav, informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet (jmf. Vetenskapsrådet, 2007). Även Kvale och Brinkmann (2009) skriver att man bör tänka på dessa etiska aspekter inför forskning. Författarna skriver också att deltagandet skall främja både informanter och forskare.

Vid första kontakten med chefen på ekonomienheten lämnades muntlig information om studiens syfte samt informationskravet. När vi fått klart vilka informanter som skulle delta i studien skickades ett informationsbrev till dem. I informationsbrevet beskrevs syftet med studien och information om vad det skulle innebära att delta i studien. Det klargjordes att det är frivilligt att medverka och att de när som helst hade rätt att avbryta sitt deltagande utan att det några negativa följder för dem (jmf. Vetenskapsrådet, 2007). När informanterna fått ta del av detta lämnade de sitt samtycke till att delta i studien. Lagen om etikprövning av forskning som avser människor (SFS 2003:460) innehåller bestämmelser om samtycket till att delta i forskning. Denna lag finns för att skydda den enskilda människan men också att respekten för människovärdet vid forskningen skall skyddas.

I informationsbrevet klargjordes även att vi som studiens författare hade tystnadsplikt samt att de i studien förblir anonyma. I studien nämndes inte någon vid namn, inte heller någon stad eller plats som kunde röja någon informants identitet har skrivits ut. Materialet avkodades så det blev svårare för utomstående att identifiera individen vilket är av stor betydelse vid etisk känslig information (jmf. Vetenskapsrådet, 2007). För denna studie hade det inte någon betydelse för resultatet vem som sagt vad i intervjuerna, samt att vi ville att informanterna skulle känna sig trygga med att de var anonyma. Därmed valdes att avkoda helt och enbart skriva "socialsekreteraren" eller "informanten" i studien. Det var endast studiens författare som hade tillgång till det insamlade materialet som låg till grund för studien vilket gjorde att vi kunde gå i

god för att ingen annan kommer använda materialet. Efter studien raderades all inspelning och all transkribering från intervjuerna. All denna information gavs både i informationsbrevet och personligen innan varje intervjutillfälle.

7 Resultat och analys

Resultat och analys kommer att presenteras tillsammans för att undvika upprepning. För att underlätta för läsaren kommer resultatet och analysen redovisas utifrån våra valda teman, *definitionen av barnfattigdom och påverkan på barnen och förebyggande arbete*.

7.1 Socialsekreterarnas definition av barnfattigdom

Utifrån tidigare forskning ses ingen klar och entydig definition av barnfattigdom. I intervjuerna framkommer att socialsekreterarna har i stort samstämmig syn på barnfattigdom. Socialsekreterarnas definition av barnfattigdom är de som lever på försörjningsstöd eller har låginkomststandard. Ingen av socialsekreterarna nämnde Socialdepartementets (Ds 2004:41) definition som bland annat innebär att de barnfamiljer som någon gång under ett år varit tvungna till ekonomiskt bistånd räknades som fattig.

En av socialsekreterarna definierar barnfattigdom nedan:

“.../jag tänker att det handlar om familjer som har försörjningsstöd eller är låginkomsttagare...”

Socialsekreterarnas definition av barnfattigdom stämmer överens med Salonens (2012) mått på barnfattigdom i Rädda Barnens rapport, vilka är försörjningsstöd och låg inkomststandard. Båda dessa är mått utifrån ett absolut fattigdomsperspektiv. Även Andersson (2012) beskriver dessa mått som relevanta när man talar om barnfattigdom. De absoluta fattigdomsmåtten skapas enligt utvecklingsekologiska teorin i makronivån där normer och förhållanden i samhället interagerar med och påverkar i de andra nivåerna (jmf. Andersson, 2002, jmf. Levin och Lindén, 2006). I citatet nedan förklarar en socialsekreterare hur en familj med låg inkomststandard kan se ut:

“Jag skulle väl vilja säga att alla som har försörjningsstöd mer eller mindre är fattiga/.../jag tänker mig en ensamstående mamma...[paus]...alltså låginkomsttagare med många barn, det är oerhört svårt för dem också att få varje månad att gå runt.”

När man lever på försörjningsstöd och låg inkomst har barnen inte samma förutsättningar och möjlighet att få materiella ting och en meningsfull fritidssysselsättning tillsammans med andra barn. Detta gör barn ledsna, oavsett om de har de grundläggande behoven tillgodosedda eller ej (Bellamy, 2005). I vissa fall kan föräldrarnas ekonomi vara så begränsad att den endast tillåter mat och boende, inga nöjen eller möjlighet för barnen att få nya kläder eller delta i någon aktivitet på fritiden. Detta betyder att barnen får stå tillbaka på grund av föräldrarnas ekonomi (Halleröd, 2010). För att kunna göra någon förändring gäller det att föräldrarna är medvetna om att barnen drabbas, på så sätt kan de enligt empowerment teorin få motivation till att ta kontroll över situationen. Att tydliggöra att de inte är ensam om sin situation kan också motivera dem till förändring, enligt empowerment teorin (jmf. Askheim, 2007, jmf. Swärd och Starrin, 2007).

Nedan förklarar en socialsekreterare sin syn på hur barn kan drabbas på grund av familjens situation och även vad hon tycker är viktigt för barnen:

“... /när man som barn drabbas tydligt av att ens förälder inte har råd med, med samma saker som kanske kompisarnas föräldrar har råd med/.../jag tycker inte att det är viktigast vilka kläder man har på sig, men att man kan få kläder efter rätt säsong. Att man faktiskt är hel och ren/.../Att man får möjlighet att göra saker som andra barn gör, att man får möjlighet att delta i fotbollsskolan eller fiol eller vad man nu vill göra.”

På frågan om socialsekreterarnas definition av barnfattigdom tar de upp bristen på materiella ting så som kläder och mobiltelefoner samt bristen på socialt deltagande så som sport, instrument och nöjen. I citatet ovan kan vi urskilja en relativ definition av fattigdomsbegreppet där socialsekreteraren jämför vad fattiga barn har råd med mot vad barn i familjer med god ekonomi har råd med. Det relativa fattigdomsbegreppet utgår, enligt utvecklingsekologiska teorin, från makronivån men anpassas även efter de andra nivåerna då barnets närmiljö är det som denne relaterar och jämför sin situation med (jmf. Andersson, 2002, jmf. Levin och Lindén, 2006).

En av socialsekreterarna utmärker sig genom att uttrycka att det inte enbart är barn i familjer med låg inkomst som definieras som fattiga. Socialsekreteraren menar att familjer kan vara

relativt välavlönade men har en oförmåga att planera sin ekonomi över tid vilket leder till ansträngd ekonomi. De kan ha hamnat i ekonomiska knipor och tvingas leva på existensminimum som är i nivå med låg inkomststandard. En viktig del, enligt empowerment teorin, är att göra föräldrarna medvetna om sin oförmåga och stärka dem till att göra förändringar i sitt liv (jmf. Askheim, 2007, jmf. Swärd och Starrin, 2007). Vi har i tidigare forskning inte sett någon som tar upp fattigdom i det här perspektivet.

7.2 Påverkan på barnen

Socialsekreterarna ser att barnen i ekonomiskt utsatta familjer inte alltid har möjlighet att få kläder tillgodosedda efter säsong och ibland kanske de till och med får frysa. Utifrån barn och ungdomars perspektiv är det inte bara viktigt att få behovet av kläder tillgodosett utan det är även ett sätt att visa att man tillhör en viss grupp och man får tillträde till den gruppen och möjlighet till socialt deltagande med andra jämnåriga. Barn har idag både Conversekor och andra märkeskläder, socialsekreterarna ser att detta blir väldigt tydligt för barnen i fattiga familjer då de inte har råd. Från tidigare forskning ser man en saknad av "rätt" kläder kan leda till utanförskap vilket barnen oroar sig över (Harju och Thorød, 2010, Andersson, 2012). Klädtrenderna skapas enligt utvecklingsekologiska teorin på makronivån och blir allmängiltiga i samhället vilket sedan genomsyrar de andra nivåerna. För de barn som inte har råd att följa klädtrenderna kan detta leda till utanförskap på mikronivån, bland jämnåriga (jmf. Andersson, 2002, Levin och Lindén, 2006). Att ha rätt kläder behöver inte enbart betyda moderiktiga eller säsonganpassat. Näsman (2012) tar upp att barnen i ekonomiskt utsatta familjer inte alltid har råd med "finkläder" till speciella tillfällen som skolavslutningar, bröllop, begravningar etcetera. En socialsekreterare uttrycker att föräldrarna ofta sätter barnen i första rummet och prioriterar barnen före sig själva. Samtidigt menar flera av socialsekreterarna att barnen som lever i barnfattigdom inte har möjlighet att få moderiktiga kläder för att föräldrarna inte har råd. Trots att föräldrarna försöker prioritera barnen för att de ska få samma saker som andra barn så finns det helt enkelt inte utrymme i budgeten alla gånger, något även Harju (2008) beskriver. Det handlar inte alltid om moderiktiga kläder, barnen kan tvingas gå i för små, begagnade och slitna kläder. Både modemässigt och i "hel och ren"-perspektivet kan dessa barn utmärka sig, vilket de kan oro sig över dagligen. Enligt socialsekreterarna finns risken att de ses ner på av andra barn

för att de inte har liknande kläder och därmed känner sig utanför. Om barnens utanförskap säger en socialsekreterare följande:

“.../sen tänker jag att barnen också känner sig utanför, det blir ju automatiskt att man känner sig utanför för tänk att du inte har råd att köpa nya kläder, du kommer kanske med begagnade kläder hela tiden...[paus]...eller har kanske trasiga kläder för att mamma inte har råd/.../sen tänker jag att man inte mår bra, att man känner sig sämre...[paus]...att det blir ett utanförskap.”

I studierna av Harju och Thorød (2011) har barnen inte upplevt svält. Det barnen däremot upplever är att de inte har råd med matsäck vid utflykter och den obligatoriska frukten till skolan. Likaså visar intervjuerna med socialsekreterarna. I slutet av månaden kan det enligt socialsekreteraren vara svårt att ha pengar kvar till mat när man lever på försörjningsstöd, istället äter barnen sig mätta i skolan för att slippa gå hungriga en hel dag.

En av socialsekreterarna uttrycker att barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer får sämre hälsa så som fetma och diabetes, detta för att de inte har möjlighet att äta hälsosam mat och utöva idrott. Socialsekreteraren förklarar att hälsosam mat är dyrare än halvfabrikat vilket gör att fattiga barnfamiljer inte prioriterar hälsosam mat. Barnen har inte samma möjlighet som andra barn att utöva idrott vilket kan leda till fetma och diabetes. Att delta i föreningar och utöva sport kan i fler fall vara dyrt. Utöver terminsavgiften krävs det i de flesta idrotter dyr utrustning, kostnader för resor och cuper med övernattnig, det är inte alla som har råd. Genom att barnen inte har råd att delta i fritidsaktiviteter blir det utestängda från en viktig social arena (Harju, 2008, Andersson, 2012). I citaten nedan ger en socialsekreterare sin syn på barnens möjlighet till aktiviteter:

“.../att gå ut och ta en promenad kan väl vem som helst göra egentligen men samtidigt kanske det inte är riktigt lika roligt när andra är med i föreningar...”

För att ha ett meningsfullt socialt liv är det viktigt med fritidsaktiviteter och vänner att umgås med, detta bidrar också att barnens initiativförmåga, självförtroende och hälsa förbättras. Att inte kunna delta i fritidsaktiviteter kan göra att barnen känner skam och utanförskap (Harju, 2008, Näsman, 2012, Socialstyrelsen, 2010, Andersson, 2012). Enligt utvecklingsekologiska teorin är det främst på mikronivå som barnen hamnar i utanförskap, men de olika nivåerna påverkar och

samspekar hela tiden med varandra (jmf. Andersson, 2002, jmf. Levin och Lindén, 2006). Socialsekreterarna uttrycker att barnen kan känna oro och ansvar över familjens ekonomi och att barnen inte bara kan vara barn utan tar ett vuxenansvar, detta beskriver även Harju (2008) och Harju och Thorød (2011). Barnen tvingas ibland att använda sina egna pengar för att betala för hushållets inköp. De tar också på sig att skydda sina föräldrar mot att gång på gång behöva neka dem något, istället struntar barnen i att fråga föräldrarna (Harju och Thorød, 2011, Andersson, 2012). Det ansvar barnen tar är ett sätt att påverka sin situation, vilken enligt utvecklingsekologiska teorin sker på mikronivån (jmf. Andersson, 2002, jmf. Levin och Lindén, 2006).

En socialsekreterare förklarar hur barnens ansvar över familjens ekonomi påverkar barnen:

“.../det blir en psykisk stress att behöva tänka på att man tar på sig ett ekonomiskt ansvar som barn/.../man begränsar sig socialt...”

Att låta bli att fråga föräldrarna om pengar till aktiviteter och materiella ting blir en strategi för barnen att dels undvika bråk och tvinga föräldrarna att neka dem, men också en strategi för att själva klara av att leva i fattigdom. Strategierna kan ses som att barnen tar kontroll över situationen på det sättet som barn har möjlighet till, kontroll är en del av empowerment teorin (jmf. Askheim, 2007, jmf. Swärd och Starrin, 2007).

En av socialarbetarna uttryckte att hon tror att barnen i ekonomiskt utsatta familjer kan bli mer sparsamma som vuxna, men sen kanske det kan bli tvärtom också. Att barnen som aldrig haft råd med något extra i barndomen gärna spenderar de pengar de har som vuxna. Tanken att barnen blir medvetna om pengars värde stödjer Harju (2008) och menar att barnen lär sig planering av ekonomin. Detta är något som en av socialsekreterarna inte håller med om, socialsekreteraren såg problem i föräldrarnas kunskap i att planera sin ekonomi. Socialsekreteraren har sett att det för vissa familjer inte spelar någon roll om de har pengar, de lyckas ändå inte få ihop det, om detta säger socialsekreteraren:

“Sen finns det ju barn som lever i det utifrån att föräldrarna har en oförmåga att planera sin ekonomi över tid vilket har bidragit till att dom har att barnen också hamnar i barnfattigdom/.../det kan ju ändå vara föräldrar som är relativt välavlönade.”

Skola och utbildning har en stor och grundläggande betydelse för att ta sig ur fattigdomen. Forskning visar att barn som växer upp i barnfattigdom har större risk att även som vuxen hamna i fattigdom (Socialstyrelsen, 2010, Socialdepartementet, Ds 2004:41, Harju, 2008). Man ser utifrån utvecklingsekologiska teorin att utveckling sker under hela livet så bara för att man växt upp i fattigdom betyder det inte att man måste leva i fattigdom som vuxen (jmf. Andersson, 2002, Levin och Lindén, 2006). Barnen behöver utifrån empowerment teorin inspiration och styrka att ta makten och att själv förändra sin situation som vuxna (jmf. Swärd och Starrin, 2007). Föräldrarna har stor inverkan på barnens utbildning, det kan vara att föräldrarna inte fullföljt skolan och förmedlar negativa tankar om skolan som barnen sedan tar till sig (SOU, 2001:55, Socialdepartementet, Ds 2004:41). Socialarbetarna ser det här i sitt arbete, de ser att vissa familjer återkommer från generation till generation. De uttrycker att det kan vara lätt att hamna i samma spår som föräldrarna om man inte får någon annan förebild som kan vara någon kompis förälder eller en lärare i skolan. Man har utifrån forskning sett att barn vars föräldrar har låg utbildning ger ökad risk för att barnen ska få låga betyg i skolan. Tvärtom har man även sett att barn med högutbildade föräldrar har bättre stöd och hjälp hemifrån och därmed presterar bättre i skolan (Socialstyrelsen, 2010, Andersson, 2012). För de barn som inte har detta stöd hemma kan någon utomstående ge stöd och agera förebild för utbildning. En socialsekreterare förklarar:

“.../sen finns det ju dom som följer i föräldrarnas spår också/.../tyvärr har vi väl sett att de ofta kanske avslutar skolan i förtid så fort de har fyllt 18 år, eller kanske tidigare än så till och med.”

Utifrån utvecklingsekologiska teorin ser man att både skolan och fritidsaktiviteter i någon förening gör att barnen har möjlighet att umgås med jämnåriga men också att hitta någon utomstående att spegla sig i. Att ha någon annan vuxen att få stöd av kan hjälpa barnen att senare själva ta kontroll över sin situation och inte hamna i fattigdom som vuxen (jmf. Andersson, 2002, Levin och Lindén, 2006).

7.3 Förebyggande arbete

Tidigare forskning visar att ett arbete är av stor betydelse för att undvika fattigdom och att ha möjlighet till ett rikt socialt liv med kontroll över sin vardag (Halleröd, 2010, Socialstyrelsen, 2003a). Detta ser även socialsekreterarna, de arbetar med föräldrarna till barnen som lever i

fattigdom och försöker få dem att komma ut i sysselsättning i form av arbete eller studier och säger:

“.../det är viktigt det här med att man satsar på dom, att man verkligen försöker hjälpa till framåt och hitta sysselsättningar, hitta arbeten, praktikplatser och motivera för utbildning också. Det tycker jag är jätteviktigt!.../ för självkänslan och alltihopa, en gemenskap med andra.”

Inom socialtjänsten har de olika projekt för de som lever på försörjningsstöd där klienterna bland annat får komma ut i praktik eller studier och förhoppningen är att det ska leda till ett arbete. Genom att hjälpa de ekonomiskt utsatta barnens föräldrar till en sysselsättning påverkar det, enligt utvecklingsekologiska teorin, till förändring både hos föräldrarna och hos barnen. Föräldrarna formar sin omgivning genom att börja med någon form av sysselsättning så som studier eller praktik. Med hjälp av en sysselsättning utvecklas individen genom mer kunskap och social interaktion, denna utveckling ser man på utvecklingsekologiska teorins exonivå. På denna nivå ser man också att individens utvecklingsmöjligheter påverkas ytterligare om denna sysselsättning skulle utmynna i en anställning av någon form (jmf. Andersson, 2002, jmf. Levin och Lindén, 2006). Socialsekreterarna anser att de har svårt att hjälpa barnen direkt utan de menar att de hjälper barnen indirekt. Detta genom att ge föräldrarna socialt stöd och stärka dem genom att höja deras kompetens via utbildning och praktik, därmed ökat självförtroende och kontroll vilka är grundläggande delar i empowerment teorin (jmf. Swärd och Starrin, 2007). Socialsekreterarnas arbete med att få ut klienterna i någon form av sysselsättning bidrar, enligt empowerment teorin, också till att individen får ett egenvärde, blir stärkt och tar kontroll över sitt liv vilket leder till en stärkt föräldraroll (jmf. Askheim, 2007, jmf. Swärd och Starrin, 2007). Klienterna har stor möjlighet att få påverka valet om de vill komma ut i praktik eller studier, de flesta ser det som en möjlighet för dem själva. En av socialsekreterarna uttrycker att det handlar om att stärka individen, det handlar om att se helheten och säger:

“.../här jobbar vi med hela människan, stöttar dom så att dom ska bli starka i sig själva liksom. Det handlar inte bara om arbete utan det handlar om dom själva.”

Socialsekreterarna arbetar för att motivera och sporra föräldrarna/klienterna och försöker hitta vägar till att de ska bli självförsörjande. Enligt riktlinjer från Socialtjänsten (2003a) är ett

samarbete med andra myndigheter viktigt och centralt i barnperspektivet. Socialsekreterarna menar att får föräldrarna inkomster blir det annorlunda för barnen också (jmf. Socialstyrelsen, 2003a). De kan även erbjuda budget och skuld rådgivning eller förmedling av pengar till klienter som har svårt att ha ansvar över sina pengar. Socialsekreterarna uttrycker att barnfamiljer är en grupp som växt när det gäller förmedling av pengar. Barnfamiljer prioriteras när det gäller förmedling för att undvika att de hamnar i skuld. En av socialsekreterarna säger:

“.../vi försöker hjälpa dom ut i arbete och sysselsättning, för får föräldrarna inkomster då blir det ju helt annorlunda för barnen också.”

Citatet ovan talar emot det forskningen betonar då den ser att det inte är tillräckligt med att hjälpa föräldrarna för att barnen skall bli hjälpta. Forskningen säger i en studie gjord av Mona Sandbaek att barnen behöver stå i fokus och bli lyssnade till och att barnen som lever i fattigdom inte skall ta ansvar för familjens ekonomi (Andersson, 2012). Socialsekreterarna önskar att de kunde ha ett mer nära samarbete mellan olika enheter på socialtjänsten, barn och familj, ungdomsenheten och vuxenenheten för att främja barnen. Ett nära samarbete skulle enligt utvecklingsekologiska teorins exonivån påverka individens möjligheter till utveckling (jmf. Andersson, 2002, jmf. Levin och Lindén, 2006). Någon av socialsekreterarna uttryckte att det skulle vara skolans ansvar att lära och informera barnen redan på grundskolenivå hur man planerar sin ekonomi och säger:

“Jag tror att det skulle vara vettigt att lägga in någonting i skolan redan i grundskolan om hur man planerar sin ekonomi.”

Flera av socialsekreterarna uttryckte att de är överbelastade i sitt arbete och att de inte kan göra något för att förebygga barnfattigdom utan att det är en politisk fråga. Att det är en politisk angelägenhet menar den brittiska forskaren Tess Ridge också, för att barn som lever i familjer som lever på försörjningsstöd ska få vara med i kompisgänget och kunna delta i fritidsverksamheter måste barnfattigdom uppmärksammas inom politiken (Andersson, 2012). En socialsekreterare menar att ett närmare samarbete med politikerna skulle vara önskvärt, det skulle vara av stor betydelse att få samtala kring barnfattigdom med politikerna och hur de ser på hur det förebyggande arbetet ska se ut. Detta skulle indirekt påverka individens möjligheter till

utveckling, då ett tydligt förebyggande arbetssätt skulle underlätta för socialsekreterarna i sitt arbete. Detta enligt utvecklingsekologiska teorin där nivåerna hela tiden påverkar och integrerar med varandra (jmf. Andersson, 2002, jmf. Levin och Lindén, 2006). Socialsekreterarens önskan om ett närmare samarbete framkommer av följande utsaga:

“Jag tänker att barnfattigdom är en ännu större fråga än att det ska ligga på den enskilda handläggaren på socialtjänsten, det är så jag tänker, att det är en politisk fråga och jag/vi kan bara hjälpa dem vi har så vi kan inte göra något åt barnfattigdomen.”

Andersson (2012) skriver att Lundström och Wiklund menar att där det finns resursbrister i familjen kan resurser i barnens närmiljö kompensera för dessa resurser. Där ingår bland annat en bra skolmiljö och en bra fritidsmiljö. Socialsekreterarna menar att för dem som levt på försörjningsstöd över en lång tid, mer än sex månader, ska en terminspeng om 500 kronor hjälpa de fattiga barnen att kunna delta i fritidsaktiviteter och nöjen. En socialsekreterare säger så här:

“.../har man levt på försörjningsstöd över tid alltså långvarigt mer än sex månader får man en extra terminspeng på 500 kronor för varje vår och hösttermin som är tänkt att gå till att främja barns aktiviteter.”

Socialsekreterarna menar att en anställning för föräldern även skulle gynna barnen, då aktiviteter på fritiden skulle bli en större möjlighet. En aktiv fritid utvecklar barnen vilket utvecklingsekologiska teorins mikronivå beskriver och föräldrarna blir delaktiga i barnens fritidsmiljö och skola genom att de själva utvecklats socialt på grund av att de själva kommit ut i sysselsättning eller arbete, vilket kan ses på mesonivån (jmf. Andersson, 2002, jmf. Levin och Lindén, 2006).

Andersson (2012) skriver att Lundström och Wiklund menar att barn som lever i familjer som levt på försörjningsstöd under lång tid kan få negativa effekter för barn. En socialsekreterare beskriver att det kan hjälpa föräldrarna om man hjälper dem med att hitta utrymme i sin ekonomi för att barnen ska kunna utöva någon aktivitet eller idrott, som framkommer av följande citat:

“Sen i de familjer där det finns barn har man ju försökt att skapa utrymme för att barnen ska få möjlighet till någon aktivitet, att man till exempel ska kunna hålla på med någon idrott och hjälpa föräldrarna hitta utrymme i sin ekonomi för det/...”

Harju och Thorød (2010) skriver att nätverket runt ett barn har stor betydelse för hur barnet upplever sin situation, de anser att vänner och släkt är viktiga i barnets liv. Detta beskriver även socialsekreterarna, de menar för att bryta mönstret där man lever på försörjningsstöd från generation till generation så är det viktigt att det finns signifikanta andra i barnets närhet. Enligt utvecklings ekologiska teorin sker interaktionen med andra för att utvecklas fördelaktigt både på mikro och på meso nivå (jmf. Andersson, 2002, jmf. Levin och Lindén, 2006). Socialsekreterarna anser det som en viktig uppgift att motivera och få både föräldrar och barn att tänka på framtiden vilket framkommer i denna utsaga:

“Ofta har man ju inga förebilder heller, många i nätverket har det så, föräldrarna har det så, farmor och farfar har det så man ser det här flera generationer perspektivet liksom/.../ tänker på nästa generation också så man motiverar dom att verkligen tänka på framtiden. Jag har väl också sett att när jag har haft mina diskussioner med mina familjer att det finns ju ofta ett nätverk....kanske morfar och mormor eller någon gärna stöttar och hjälper till liksom. Så de kanske kan få den här telefonen ändå liksom eller den där cykeln eller vad de vill ha då eller de där kläderna.”

Det finns olika projekt där de beaktar att ta in föräldrar som lever på försörjningsstöd för att försöka att bryta mönstret, att leva på försörjningsstöd från generation till generation.

En av socialsekreterarna uttrycker det så här:

“Och det är ju klart att har man växt upp med det är det klart man blir påverkad av det men där har ju vi återigen en viktig uppgift att försöka bryta det mönstret och ge barnen andra mönster.”

De uttrycker att det är viktigt för barnen att se sina föräldrar i någon sysselsättning så de lär sig att man ska gå till ett arbete varje dag och att man är en del av en arbetsgrupp. Detta leder till att det blir struktur i livet för familjen och det ger en positiv inverkan på hela familjen. Andersson (2012) skriver att Elisabeth Backe-Hansen menar att struktur i livet föder positivitet för barn, struktur gör att föräldrar kan skydda barnen från ofördelaktiga konsekvenser som barnfattigdom kan medföra. Socialsekreterarna hjälper klienterna att bli medvetna om sitt liv genom att ha en dialog dem emellan och få dem att börja någon form av sysselsättning till exempel studier, detta bidrar enligt empowerment teorin till att förtrycket mot klienterna minskar. Förtrycket minskar inte bara från andra utan även förtryck från dem själva minskar och genom detta så känner

individerna en styrka och vilja att förändra sitt liv. Genom att de förändrar sitt liv och bryter mönstret, att leva på försörjningsstöd, som enligt socialsekreterarna annars kan leva kvar i generationer ger föräldrarna nya möjligheter för sina barn (jmf. Askheim och Starrin, 2007).

Flera av socialsekreterarna säger att de är överbelastade och känner att de inte hinner med att få med sig barnperspektivet i handläggningen utan har fullt upp med att arbeta med föräldrarna. De beskriver det så här:

“.../jag skulle nog vilja att man hade mera tid att man inte var så överbelastad...”

En annan uttrycker detta:

“.../vi skulle behöva ett tydligare barnperspektiv när vi jobbar. Indirekt så blir det mer fokus på den vuxne på försörjningsstöd.”

Andersson (2012) menar att forskningen också påvisar att barnperspektivet inte beaktas vid handläggning av försörjningsstöd utan barnen blir ett med familjen. Socialsekreterarna önskar att det fanns mer tid till reflektion och diskussion tillsammans med kollegor och samarbetspartners. Det blir lätt så att barnen endast uppmärksammas i situationer när föräldrarna söker extra bidrag till barnen för till exempel glasögon och extra bidrag för kläder. För att stärka barnen och få dem att känna sig betydelsefulla bör de enligt empowerment teorin uppmärksammas av socialsekreterarna (jmf. Swärd och Starrin, 2007). Detta visar sig också i Näsman (2012) att handläggare av försörjningsstöd har svårt att hinna med och känner en stress vilket gör att de inte blir lika lyhörda i sitt bemötande med klienterna. En socialsekreterare ger dock en annan bild och denne menar att barnen uppmärksammas tydligt vid handläggning av ärenden vid försörjningsstöd och säger:

“.../vi uppmärksammar barn tydligt och det tycker jag vi försöker vara duktiga på.”

Flera av socialsekreterarna uttrycker att de bör bli bättre på att lyfta in barnen i sin roll när de möter föräldrarna, det är lätt att barnen hamnar i skymundan. Enligt Socialstyrelsen (2003a) är det viktigt att barnen integreras i handläggningen av försörjningsstöd och att det är politiker och chefers uppgift att få det att fungera praktiskt. En av intervjupersonerna säger:

“.../borde vara bättre på att lyfta in barnen i min roll när jag träffar föräldrarna, att man pratar om barnen också för det är lätt att de hamnar i skymundan. Att man tar tillfället i akt att faktiskt fråga hur är det med barnen och vad gör dom på fritiden.”

Något som socialsekreterarna önskar är mer tid för förebyggande arbete, då skulle en av ambitionerna vara att kunna ge viktig information till föräldrarna om barnens fritidsmöjligheter. Riktlinjerna från Socialstyrelsen (2003a) beskriver att socialsekreterarna bör ge information till barnfamiljer om aktiviteter som anordnas i kommunen under till exempel skollov. Empowerment teorin menar att om barnen har en meningsfull fritid med någon form av aktivitet där de träffar signifikanta andra skulle de få flera förebilder och därmed flera möjligheter att förändras och större medvetenhet om sin situation. De skulle också bli medvetna om att de inte är ensamma i denna situation men också bli medveten om att det finns en annan möjlighet i livet och därför vilja göra en förändring (jmf. Askheim, 2007).

En av socialsekreterarna tar upp att de borde fråga mer hur det är med barnen i familjen och då samtidigt informera om vad som erbjuds att göra i kommunen. En av intervjupersonerna säger så här:

“.../jag kanske borde vara bättre på att lyfta in barnen i min roll när jag träffar föräldrarna, att man pratar om barnen också/.../att man då tar tillfället i akt att faktiskt fråga hur är det med barnen och vad gör dom på fritiden. Att man kan informera om vad det finns att göra kanske, vad det finns för klubbar man kan vara med i, fritidsgårdar.”

Denne önskar också en folder där en samlad information om aktiviteter för barn och barnfamiljer i kommunen kunde finnas och som skulle delas ut till barnfamiljerna. En annan av socialsekreterarna säger att de informerar familjer om andra aktörer de kan vända sig till för att söka hjälp så som kyrkan. Detta handlar mer om att söka hjälp för att få pengar till kläder ur fonder. Genom att socialsekreterarna ger information till föräldrarna ges både föräldrarna och barnen så stora möjligheter som möjligt att göra det de kan för en bättre utveckling av sina liv. För att individens liv ska utvecklas oavsett om det handlar om barn eller vuxna så är det, enligt utvecklingsekologiska teorin, individen i samspel med alla nivåer integrerat med de värderingar, normer och samhällsförhållanden som råder som avgör om eller hur individen utvecklas. Detta beskrivs i makro nivån (jmf. Andersson, 2002, jmf. Levin och Lindén, 2006).

8 Diskussion

Här presenteras en avslutande diskussion och sammanfattande analys av resultatet av studien. Vidare förs en metoddiskussion och avslutningsvis ges förslag på fortsatt forskning.

8.1 Avslutande diskussion och sammanfattande analys

Syftet med studien var att ta reda på socialsekreterarnas uppfattning om barnfattigdom. Studien fokuserade på innebörden av begreppet barnfattigdom, hur barn påverkas av att leva i fattigdom och på det förebyggande arbete mot barnfattigdom. För att ta reda på detta utgick vi från dessa frågeställningar: *Hur definieras barnfattigdom bland de intervjuade socialsekreterarna? Hur anser socialsekreterarna att bristen av ekonomiska resurser påverkar barn? Hur arbetar de intervjuade socialsekreterarna för att förebygga barnfattigdom?*

Hur definieras barnfattigdom bland de intervjuade socialsekreterarna?

Socialsekreterarnas definition av barnfattigdom överensstämmer med Salonens (2012) sätt att mäta barnfattigdom i Rädda Barnens rapporter, försörjningsstöd och låg inkomststandard. Vidare ses ett samband av socialsekreterarnas definition på barnfattigdom där de i första hand tar upp att fattiga barn inte har samma möjligheter som andra barn till materiella ting så som kläder, mobiltelefoner, cyklar samt bristen på socialt deltagande. Den teoretiska tolkningen, från utvecklingsekologiska teorin (Andersson, 2002, Levin och Lindén, 2006), av resultatet visar att normen för både försörjningsstöd och låg inkomststandard skapas av samhället. Ett jämförande av materiella ting och möjligheter mellan barn sker på individnivå med utgångspunkt i samhällets normer. Empowerment teorin visar att föräldrarna måste bli medvetna om sin situation och hur barnen påverkas för att kunna ta kontroll över situationen (Askheim, 2007, Swärd och Starrin, 2007).

Hur anser socialsekreterarna att bristen av ekonomiska resurser påverkar barn?

Bristen på ekonomiska resurser bidrar till utanförskap för barnen, detta samstämmer med både tidigare forskning och den teoretiska analysen. Det handlar om utanförskap vad gäller materiella ting så som kläder och mobiltelefoner, men också ett socialt utanförskap. Att utöva fritidsaktiviteter är ofta dyrt och något barnen kanske inte har möjlighet till och blir på så sätt

utestängda från en viktig arena. Socialarbetarna anser också att barnen oroar sig och tar större ansvar vad gäller familjens ekonomi, detta stämmer överens med tidigare forskning av Harju (2008) och Harju och Thorød (2011). Tidigare forskning pekar på sämre hälsa för barnen, det är endast en socialsekreterare som tar upp barnens fysiska hälsa så som fetma och diabetes som följer av att leva i fattigdom. Socialarbetarna ser att vissa familjer återkommer på ekonomienheten från generation till generation, de påpekar att barnen lätt kan hamna i samma fotspår som föräldrarna om de inte får någon mer förebild att relatera till. En fritidsaktivitet är en viktig social arena där barnen har möjlighet att stärkas som person och få inspiration och en förebild. Att få stöd och inspiration är viktigt för att barnen sedan ska kunna ta sig ur fattigdomen.

Hur arbetar de intervjuade socialsekreterarna för att förebygga barnfattigdom?

Socialsekreterarna arbetar indirekt förebyggande mot barnfattigdom genom att de i de flesta fall inte träffar barnen utan endast föräldrarna i de fattiga familjerna. Det förebyggande arbete går ut på att försöka få klienterna att börja med någon form av sysselsättning som förhoppningsvis leder till arbete. Något som ligger i linje med både tidigare forskning och teoretisk analys som använts i studien är att sysselsättning är något som gör att klienten tar kontroll över sitt liv och får starkare självkänsla och bidrar till en stärkt föräldraroll. Detta påverkar barnen i sin tur och är utvecklande för både barn och föräldrar. Här går tidigare forskning isär, där de menar att barnen måste stå i fokus för att bli hjälpta. Något som framkommit från intervjuerna är den stressiga miljö socialsekreterarna arbetar i vilken leder till att barnen lätt kommer i skymundan. Detta stämmer väl överens med tidigare forskning (Andersson, 2012, Näsman, 2012, Socialstyrelsen, 2003a) och teoretisk analys som använts i studien.

Studiens syfte och frågeställningar har besvarats med hjälp av empirin och tidigare forskning.

Vi anser att närmare kontakt med barnen skulle behövas för att även barnen ska uppmärksammas då ingen av socialsekreterarna idag har kontinuerlig kontakt med barnen. För att uppnå detta skulle ett närmare samarbete med skola och omsorg behövas. Några av barnen uppmärksammas på andra enheter inom socialtjänsten medan de som inte är aktuella där faller mellan stolarna. Det förebyggande arbetet följer, enligt socialsekreterarna, ingen handlingsplan

vilket de önskar. Detta är något som även vi ser för att förenkla och förtydliga det förebyggande arbetet, vilket vi tror skulle hjälpa socialsekreterarna och minska stressen.

8.2 Metoddiskussion

Valet av kvalitativ metod var given för att få svar på våra frågeställningar. Kvalitativ metod ger möjlighet till rika citat och beskrivningar genom att den intervjuade får berätta med egna ord om sina upplevelser om uppfattningen av barnfattigdom och det förebyggande arbetet. Studiens fokus är fattigdom utifrån ett barnperspektiv och avgränsas till Sverige då fattigdom ser så olika ut i olika delar av världen. Vi har valt att inte intervjua barnen då det inte är etiskt rätt att intervjua barnen om deras ekonomiska situation. I studien intervjuas istället socialsekreterare som arbetar med myndighetsutövning på ekonomienheten för att ta reda på deras syn på barnfattigdom. Socialsekreterarna arbetar med familjer utifrån deras ekonomiska utsatthet och ska utifrån Socialstyrelsens riktlinjer (Socialstyrelsen, 2003a) ha ett barnperspektiv med i arbetet. Vid intervjuer kan det vara svårt att hålla sig neutral och inte vinkla frågorna för intervjuaren eller påverka den som intervjuas, vi hade under hela processen detta i åtanke. För att undvika detta har en halvstrukturerad intervjuguide använts. En av uppsatsförfattarna känner informanterna sedan praktiktiden vilket skulle kunna ha påverkat intervjuerna. Informanterna kan ha känt sig manade att ställa upp på grund av den tidigare relationen eller vid känslig information kan de känna sig hämmade att tala öppet. Då vi inte efterfrågade känslig och privat information om informanterna tror vi inte att de kände sig hämmade i sina svar. Vid en av intervjuerna deltog endast en uppsatsförfattare och möjligheten till en mer objektiv reflektion och mer fölfrågor gick förlorad. Detta kan ha påverkat resultatet då rika beskrivningar kan ha gått förlorade genom utebliven reflektion och tolkningen av informantens svar inte kontrollerades av båda uppsatsförfattarna.

Vid transkribering av en intervju går ansiktsuttryck och kroppsspråk förlorat eftersom man bara analyserar det som berättas. För studien har transkribering fungerat tillfredställande för att ämnet inte är känsligt på ett personligt plan. Kroppsspråket och ansiktsuttrycken som går förlorade anser vi inte har någon avgörande roll i resultatet. De transkriberade intervjuerna tolkades och analyserades av båda uppsatsförfattarna, på så sätt säkerställdes att allt relevant för studien kom

med. Då det vid hermeneutisk tolkning finns en risk att vi som uppsatsförfattare tolkar informanternas svar fel har vi inte gjort någon utsvävning i tolkningarna.

För att öka validiteten och reliabiliteten har vi använt oss av undersökartriangulering, teoritriangulering och triangulering av vetenskapliga utgångspunkter. Något som också ökar validiteten i studien är transparent beskriven och välmotiverade metodval.

Med kvalitativ metod är det svårt att generalisera och få hög reliabilitet då informanternas svar är personliga och föränderliga, det går därmed inte att generalisera mot en större population och vid en ny intervju finns risk att svaren blir annorlunda.

All forskning som använts är inte refereegranskad, vilket betyder att den är granskad av en annan forskare innan publicering. Dock anses att källorna är trovärdiga då det är forskare som gjort omfattande forskning inom ämnet under lång tid samt myndigheter som Socialstyrelsen och Socialdepartementet. Vi är medvetna om att med andra sökord och val av tidigare forskning kunde resultatet ha blivit annorlunda. En nackdel vi upplevt med de valda teorierna är att de inte belyser det insamlade materialet fullt ut. Empowerment teorin valdes i första hand till frågeställningen om det förebyggande arbetet mot barnfattigdom, för att se på hur socialsekreterarna arbetar för att hjälpa och stärka individen. Utvecklings ekologiska teorin valdes för att se på socialsekreterarnas syn på hur barnen påverkas av att leva i barnfattigdom i olika omgivningsfaktorer och hur de utvecklas av detta. En nackdel vi upplevt med de valda teorierna är att de inte belyser det insamlade materialet fullt ut då det varit svårt att se på definitionen av begreppet barnfattigdom genom dessa teorier. Vid val av andra teorier hade tolkningarna och resultatet kunnat bli annorlunda genom att andra slutsatser dragits.

8.3 Förslag till fortsatt forskning

Någon som vi tycker skulle vara intressant är att intervjua barnen för att få deras perspektiv på att leva i fattigdom då tidigare forskning som vi tagit del av till största del baseras på vuxnas syn. En forskningsfråga skulle kunna vara hur barn upplever att växa upp under fattiga förhållanden. Detta kan vara etiskt svårt vilket vi är medvetna om.

Det skulle också vara av intresse att intervjua andra professionella som kommer i kontakt med barn till exempel skola, förskola och fritidsgårdar för att få en bredare kunskap om barnen som lever i barnfattigdom.

För att få en djupare förståelse för hur det är att växa upp i barnfattigdom skulle intervjuer av vuxna som levt i barnfattigdom som barn vara intressanta att intervjua.

Referenser

- Adams, R. (2003). *Social work and empowerment*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Andersson, G. (2002). Utvecklingsekologi och sociala problem. I A. Meeuwisse & H. Swärd (Red.), *Perspektiv på sociala problem* (s.185-198). Stockholm: Natur och Kultur.
- Andersson, G. (2012). Barn, fattigdom och social barnavård. I H. Swärd & L. Engelmark (Red.), *Fattigdom utan gränser* (s.164-202). Stockholm: Carlssons bokförlag.
- Askheim, O-P. (2007). Empowerment - olika infallsvinklar. I O-P. Askheim & B. Starrin (Red.), *Empowerment i teori och praktik* (s.18-32). Malmö: Gleerups utbildning AB.
- Askheim, O-P. & Starrin, B. (2007). Empowerment - ett modeord. I O-P. Askheim & B. Starrin (Red.), *Empowerment i teori och praktik* (s.9-17). Malmö: Gleerups utbildning AB.
- Bellamy, C. (2005). The state of World's children 2005 - Childhood under threat. UNICEF.
- Elofsson, S. (2005). Kvantitativ metod – struktur och kreativitet. I S. Larsson, J. Lilja & K. Mannheimer (Red.), *Forskningsmetoder i socialt arbete* (s.59-89). Lund: Studentlitteratur.
- Halleröd, B (2010). *Vem är fattig i Sverige: Framtider, Institutet för framtidsstudier.1, 2010*, 18-21.
- Harju, A. (2008). *Barns vardag och knapp ekonomi* (avhandling för doktorexamen, Linnéuniversitetet, 2008).
- Harju, A. & Thorød, A-B. (2011). Child poverty in a Scandinavian welfare context - from children's point of view. *Child Indicators Research*, 4(2), 283-299.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). Den kvalitativa forskningsintervjun. Lund: Studentlitteratur.

- Larsson, S. (2005). Kvalitativ metod – en introduktion. I S. Larsson, J. Lilja & K. Mannheimer (Red.), *Forskningsmetoder i socialt arbete* (s.91-128). Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, S. & Goldberg, T. (2008). Närvarande och frånvarande berättelse. ”Frontstage” och ”backstage”-analyser. I S. Larsson, Y. Sjöblom & J. Lilja (Red.), *Narrativa metoder i socialt arbete* (s.153-185). Lund: Studentlitteratur.
- Levin, C. & Lindén, G. (2006). Psykologi och socialt arbete. I A. Meeuwisse, S. Sunesson & H. Swärd. *Socialt arbete: en grundbok* (s.75-93). Stockholm: Natur och kultur.
- Näsman, E. (2012). *Barnfattigdom: om bemötande och metoder ur ett barnperspektiv*. Stockholm: Gothia förlag.
- Olsson, H. & Sörensen, S. (2007). *Forskningsprocessen. Kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. Stockholm: Liber.
- Salonen, T. (2010). *Barns ekonomiska utsatthet i Sverige: årsrapport 2010*. Stockholm: Rädda Barnen.
- Salonen, T. (2012). *Barns ekonomiska utsatthet i Sverige: årsrapport 2012*. Stockholm: Rädda Barnen.
- Socialdepartementet (Ds 2004:41). Ekonomiskt utsatta barn. Stockholm: Socialdepartementet.
- Socialstyrelsen, (2003a). *Barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd*. Stockholm: Elanders Gotab AB.
- Socialstyrelsen, (2003b). *Ekonomiskt bistånd*. Stockholm: Elanders Gotab AB.
- Socialstyrelsen, (2010). *Socialstyrelsen 2010*. Västerås: Edita Västra Aros.
- SOU (2001:55). *Barns och ungas välfärd*. Stockholm: Socialdepartementet.

Swärd, H. & Starrin, B. (2007). Makt och socialt arbete. I A. Meeuwisse, S. Sunesson & H. Swärd (Red.), *Socialt arbete - en grundbok* (s.248-264). Stockholm: Natur och Kultur.

Vetenskapsrådet (2007). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Elanders Gotab AB.

Utrikesdepartementet (2006). *UD INFO. Mänskliga rättigheter - Konventionen om barnets rättigheter*. Stockholm: Edita Norstedts Tryckeri AB.

Lagrum

SFS 2003:460. *Lag om etikprövning av forskning som avser människor*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

SFS 1993:387. *Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade*. Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 2001:453. *Socialtjänstlagen*. Stockholm: Socialdepartementet.

Internetkällor

Unicef, <http://unicef.se/vad-vi-gor> Hämtat 2012-12-26.

Unicef, <http://unicef.se/fakta/barns-overlevnad> Hämtat 2012-12-26.

Bilagor

Bilaga 1 - Intervjuguide

1. Namn, Ålder, Utbildning

2. Hur länge har du arbetat som socialsekreterare?

3. Beskriv dina arbetsuppgifter.

– På vilket/vilka sätt har du mött barnfattigdom i ditt arbete.

4. Beskriv vad du menar med barnfattigdom.

– Absolut/relativ

– Hur skulle du beskriva olika typer av fattigdom som barn lever i

– Ekonomi/bidragssnorm

5. Vilka erfarenheter har du av konsekvenserna för barnen som lever i barnfattigdom?

– Vilka situationer ser du att barn som lever i fattigdom kan hamna i

– Fysisk hälsa

– Psykisk hälsa

– Utanförskap

– Möjlighet till deltagande i aktiviteter

– Möjligheter senare i livet

6. Hur arbetar du med att förebygga barnfattigdom?

– Hur länge har man pratat om barnfattigdom på ditt arbete

– Arbetar ni förebyggande och vilken arbetsmetod använder du dig av i det sociala arbetet med barnfattigdom

– Samarbete med andra aktörer

– Klientmedverkan/ inflytande

– Hur skulle du vilja arbeta

7. Har du något du vill tillägga om barnfattigdom?

Bilaga 2 – Informationsbrev

Informationsbrev angående deltagande i en studie om barnfattigdom i Sverige

Först av allt vill vi tacka för att du vill delta i vårt examensarbete!

Enligt Rädda Barnens rapport ”Ekonomiskt utsatta barn 2012” har barnfattigdomen ökat från 11,5% till 13 % mellan år 2008 och 2009. I dag beräknas 248 000 barn leva i ekonomiskt utsatta familjer i Sverige.

Då det skett en ökning av antalet barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer är syftet med studien ta reda på socialsekreterarens uppfattning om barnfattigdomen i Sverige. Vi kommer att fokusera på definition av begreppet barnfattigdom, hur barnen påverkas av att leva i fattigdom och på det förebyggande arbete mot barnfattigdom.

Intervjuerna kommer att spelas in med hjälp av en ljudbandspelare. Vi beräknar att varje intervju kommer att ta 30-45 minuter. Intervjuerna kommer sedan att transkriberas för att bli material till vår analys. De inspelade intervjuerna och den skriftliga transkriptionen kommer att makuleras efter att arbetet med examensarbetet är avslutat. Ditt deltagande och den information som du delger oss kommer att behandlas konfidentiellt, vilket innebär att det du delger oss inte kan härledas till dig. Resultatet av intervjuerna kommer att presenteras i vårt examensarbete som beräknas vara klart i januari 2013.

Det är frivilligt att delta i intervjun och du har möjlighet att avbryta din medverkan när som helst. De socialsekreterare som deltagit i vårt examensarbete kommer att få ta del av resultatet.

För ytterligare upplysningar kontakta någon av oss

Matilda Andersson,
Socionomstuderande
070- xxx xx xx

Monica Bodell,
Socionomstuderande
070- xxx xx xx

Lena Widerlund,
Handledare
070- xxx xx xx

Med vänliga hälsningar

Matilda Andersson &
Monica Bodell

Gävle 12112